

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการ ภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

โดย นางสาวรุ่งทิพย์ เจริญสุข

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

คำนำ

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข การดำเนินการเพื่อรองรับการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลที่จะผลักดันอุตสาหกรรมสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรของโลก ในการผลักดันการแพทย์แผนไทย นวดแผนไทย สปาแผนไทย และสมุนไพรไปสู่เวทีโลก โดยการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเป็นบทบาทภารกิจหน้าที่โดยตรงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในด้านสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ และด้านเศรษฐกิจสุขภาพเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพตามแผนปฏิรูปองค์กรของกระทรวงสาธารณสุขในการจัดตั้งกลุ่มภารกิจใหม่ “ด้านเศรษฐกิจสุขภาพ” กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจึงจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่ จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กองเศรษฐกิจสมุนไพร ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่ต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดให้ครอบคลุมประเด็นตามหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร 1200/ว7 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 และแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม

เอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดำเนินการเพื่อวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรม พร้อมทั้งสรุปความเห็น เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมและคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภารกิจของกรม ทั้งในด้านการพัฒนาวิชาการและบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการนี้ จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงลึกและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบทบาทและภารกิจของแต่ละหน่วยงานภายในกรม โดยอ้างอิงจากการศึกษาวิเคราะห์ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน การเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินผลกระทบและความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นจากการแบ่งส่วนราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการบริหารจัดการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบราชการให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รุ่งทิพย์ เจริญสุข
พฤศจิกายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทคัดย่อ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตและวิธีศึกษา	3
1.4 การนำไปใช้ประโยชน์	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	
1. กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดโครงสร้างองค์กร	4
1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
1.2 ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์	5
1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์	6
2. กรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ	8
2.1 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร	8
2.2 แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม	8
2.3 การแบ่งส่วนราชการภายในกรมที่ส่วนราชการต้องเสนอให้ ก.พ.ร. พิจารณา	11
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	13
3.1 สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562	13
3.2 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561	15
3.3 สาระสำคัญแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	15
3.4 คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 928/2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2566 และคำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 1102/2566 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2566	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
3.1 กระบวนวิธีการ	21
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	21
3.3 ขอบเขตของเอกสารระดับทุติยภูมิ	22
3.4 ขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน	23

สารบัญ

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	24
4.2 เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง	24
4.3 ภารกิจของสวนราชการที่จะมีการแบ่งสวนราชการใหม่	25
4.4 ตัวชี้วัดและคาเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้าง และภารกิจของสวนราชการ/สวนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่	25
4.5 คาใช้จ่าย	25
4.6 ร่างกฎกระทรวงแบ่งสวนราชการ	25

บทที่ 5 บทสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป	83
5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน	85
5.3 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	85
5.4 ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ไขปัญหา	86
5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	86

บรรณานุกรม	87
------------	----

ภาคผนวก	88
---------	----

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ 3 ปี (พ.ศ. 2545, 2552 และ 2561)	1
ตารางที่ 4.1 การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของกรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือก	26
ตารางที่ 4.2 เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง	39
ตารางที่ 4.3 ภารกิจของสวนราชการที่จะมีการแบ่งสวนราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่	58
ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดและคาเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้าง และภารกิจของสวนราชการ/สวนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่	76
ตารางที่ 4.5 ค่าใช้จ่าย	79
ตารางที่ 4.6 ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ	82

.....

ภาพที่	สารบัญภาพ	หน้า
ภาพที่ 1	ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการมอบอำนาจ การแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange)	10
ภาพที่ 2	ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่	12

.....

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการ ภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

รุ่งทิพย์ เจริญสุข

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้เป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565 2) เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม) รองรับกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจสุขภาพ การวิเคราะห์ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่ออธิบายการปรับโครงสร้างและบทบาทภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้เป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565 ตอบสนองนโยบายด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศตามแผนปฏิรูปองค์กร กระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2567-2569) ที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข และภาพอนาคตของกระทรวงสาธารณสุข ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2567 - 2569) นโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ (Health for Wealth) ยุทธศาสตร์ Health economy ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การแพทย์ดั้งเดิม เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยกรมฯ มีข้อเสนอในการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ 2 หน่วย ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกองเศรษฐกิจสมุนไพร ซึ่งจะส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการบริการ ตลอดจนเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดโลก การปรับโครงสร้างต้องลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน โดยยุบรวมภารกิจที่ซ้ำซ้อนและปรับภารกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญา ซึ่งมีภารกิจที่เกี่ยวข้องได้แก่ การรับรองหมอพื้นบ้าน ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการรับรองหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2562 ข้อ 8 และ พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 มาตรา 31 (7) ที่กำหนดให้ภารกิจในการรับรองและขึ้นทะเบียนผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยในระดับพื้นที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อย่างไรก็ตาม การปรับโครงสร้างยังเผชิญอุปสรรค เช่น ความไม่ชัดเจนด้านหน้าที่ งบประมาณ และการขาดความเข้าใจร่วมกันในนโยบายและกลยุทธ์ของหน่วยงาน เพื่อให้โครงสร้างใหม่มีประสิทธิภาพ การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ควรได้รับการสนับสนุนจากกลไกการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งภายในและระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งผู้วิเคราะห์ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจนและครอบคลุม การปรับโครงสร้างราชการมุ่งเน้นผลลัพธ์ของการบริการ และนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการภาครัฐ และยังพบว่า การดำเนินงานเพื่อแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พบปัญหาหลายอย่าง เช่น การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ข้อมูลไม่ครบถ้วน กฎระเบียบที่เปลี่ยนแปลงบ่อย การขาดแคลนทรัพยากร และความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร โดยมีข้อเสนอแนะคือควรมี

การวางแผนงานที่ชัดเจน แต่งตั้งทีมย่อยรับผิดชอบในแต่ละส่วน ฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย จัดการความ
ต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำไปพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ : การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจง, การแบ่งส่วนราชการ, นโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ (Health for
Wealth) Health economy

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เดิมชื่อ “กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก” (กรมฯ) ก่อตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545 โดยโอนภารกิจและหน่วยงานต่าง ๆ มาอยู่ในสังกัดได้แก่ สถาบันการแพทย์แผนไทย ศูนย์ความร่วมมือการแพทย์แผนไทย-จีน และศูนย์ประสานงานการแพทย์ทางเลือก มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้กลุ่มภารกิจ (Cluster) ด้านพัฒนาการแพทย์ เพื่อรองรับภารกิจด้านการคุ้มครอง อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และภารกิจด้านการพัฒนาการจัดระบบองค์ความรู้และสร้างมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบบริการสุขภาพเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับประชาชนในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อเป็น กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ทั้งนี้ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจตามกฎกระทรวงฯ จำนวน 3 ครั้ง ดังตารางที่ 1

กฎกระทรวงฯ 2545 (A / W)	กฎกระทรวงฯ 2552 (A / W)	กฎกระทรวงฯ 2561 (A+R/W/S/P)
มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่นโดยคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยส่งเสริมและพัฒนาการจัดระบบความรู้และสร้างมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น ให้ทัดเทียมกับการแพทย์แผนปัจจุบันและนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชนในการใช้บริการสุขภาพ	มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น โดยคุ้มครองอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยส่งเสริมและพัฒนาการจัดระบบความรู้ และสร้างมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้ทัดเทียมกับการแพทย์แผนปัจจุบันและนำไปใช้ในระบบสุขภาพอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ	มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการและการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกโดยส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยการจัดระบบความรู้พัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพรคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ
ประกอบไปด้วยหน่วยงาน ดังต่อไปนี้		
(1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองการแพทย์ทางเลือก (3) สถาบันการแพทย์แผนไทย	(1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) สถาบันการแพทย์แผนไทย (3) สำนักการแพทย์ทางเลือก (4) กลุ่มตรวจสอบภายใน (5) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	(๑) สำนักงานเลขานุการกรม (๒) กองการแพทย์ทางเลือก (๓) กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย (๔) กองพัฒนาระบบความรู้และสมุนไพร (๕) กองวิชาการและแผนงาน (๖) สถาบันการแพทย์แผนไทย (7) กลุ่มตรวจสอบภายใน (8) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ 3 ปี (พ.ศ. 2545, 2552 และ 2561)

จากตารางที่ 1 พบว่า กฎกระทรวงฯ ปี 2545 และ ปี 2552 กำหนดให้กรมฯ มีภารกิจสำคัญใน 2 ประเด็น คือ ๑. การพัฒนาวิชาการ (Academic) และ 2. การคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทย (Wisdom) โดยผลลัพธ์ของภารกิจในปี 2545 มุ่งเป้าไปที่ “เพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชน ในการใช้บริการสุขภาพ” แต่ในขณะที่ผลลัพธ์ของภารกิจในปี 2552 มุ่งเป้าไปที่ “เพื่อเป็นทางเลือกแก่ ประชาชนในการดูแลสุขภาพ” เพื่อหวังให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองในการดูแลสุขภาพด้วยการใช้การแพทย์ แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยกฎกระทรวงฯ ปี 2561 กำหนดให้กรมฯ มีภารกิจเพิ่มเติมอีก 3 ประเด็น คือ 1. การส่งเสริมและพัฒนากิจการวิจัย (Research) 2. การพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Product) และ 3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการ (Service) โดยมีผลลัพธ์ของภารกิจมุ่งเป้าไปที่ “เพื่อนำไปใช้ ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ” เพื่อ หวังให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและใช้เป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

ดังนั้น ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พ.ศ. 2561 ส่งผลให้กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทสำคัญในมิติด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร ซึ่งเป็นภารกิจที่เพิ่มเติมจากเดิมที่มุ่งเน้น เฉพาะมิติด้านสุขภาพเท่านั้น นอกจากนี้ การประกาศใช้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 ยังเป็น การเน้นย้ำถึงความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีความปลอดภัย มีคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นที่ ยอมรับในระดับสากล พร้อมทั้งเพิ่มมูลค่าในการส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งดำเนินการภายใต้การกำกับดูแล ของคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ โดยมีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นฝ่าย เลขาธิการจากความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนให้สมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 8 ปี ที่ผ่านมา กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ดำเนินงานตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการ พัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเต็มศักยภาพ และในปัจจุบันได้มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพร แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566-2570 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในทุกด้าน ตั้งแต่การพัฒนาผลิตผล สมุนไพร การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ไปจนถึงการส่งเสริมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคและการ สร้างเสริมสุขภาพเพื่อรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้น จึงได้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก และกองเศรษฐกิจสมุนไพร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สมุนไพรและเศรษฐกิจสุขภาพอย่างเต็มที่ การจัดตั้งหน่วยงานเหล่านี้จะช่วยยกระดับการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบ วงจรตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการ สุขภาพในอนาคต

ผู้เสนอผลงานเห็นว่า การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายใน กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากปัจจัยหลายประการที่เกิดขึ้นจากการ เปลี่ยนแปลงและการขยายบทบาทหน้าที่ของกรมฯ ในช่วงเวลาที่ผ่านมารวมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือกได้เพิ่มภารกิจใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมถึงการวิจัยและ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการ ซึ่งเป็นการขยายบทบาทจากภารกิจเดิมที่มุ่งเน้นเฉพาะการคุ้มครองและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การขยายภารกิจนี้จำเป็นต้องมีการจัดสรรทรัพยากรและการแบ่งส่วน ราชการที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้ อย่างเต็มที่ อีกทั้งการวิเคราะห์การแบ่งส่วนราชการจะช่วยในการจัดโครงสร้างองค์กรใหม่ที่สามารถรองรับ

ภาระงานที่เพิ่มขึ้นและให้สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ มีการปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับภารกิจใหม่ การจัดตั้งหน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกองเศรษฐกิจสมุนไพร มีความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสมุนไพร และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร การจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการฯ จะทำให้ทราบถึงความจำเป็นในการปรับโครงสร้าง ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนภารกิจด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้เป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565

2) เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม) รองรับกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจสุขภาพ

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

เป็นการจัดทำข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมจากเอกสารทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ อันประกอบด้วย มติคณะรัฐมนตรี กฎหมาย แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ทฤษฎี บทความหรือรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และเอกสารชั้นสอง (Secondary Sources) เช่น การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมถึงการเตรียมพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลง ปัญหาการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของกรม อันเนื่องมาจากโครงสร้างส่วนราชการเดิมไม่เหมาะสม การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานในอนาคต หน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไป

1.4 การนำไปใช้ประโยชน์

ทำให้ส่วนราชการมีการทบทวนภารกิจของกรมในภาพรวม การดำเนินงานของหน่วยงานมิเกิดความซ้ำซ้อนทั้งในด้านการกิจและงบประมาณ ภารกิจที่ไม่มีความจำเป็นที่ส่วนราชการต้องดำเนินการเองทั้งหมด สามารถดำเนินการด้วยวิธีการอื่นได้ เช่น ให้ภาคเอกชนดำเนินการ ทำงานร่วมกับเครือข่าย การนำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถนำอัตรากำลังที่มีอยู่เดิม ไปปฏิบัติงานอื่นที่ส่วนราชการต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือนโยบายสำคัญของรัฐบาล รองรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถดำเนินการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด ทฤษฎีหรือความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ผู้จัดทำเห็นว่า เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดโครงสร้างองค์กรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพันธกิจ เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต้องพิจารณาข้อมูลเชิงลึกทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ การวางแผนกลยุทธ์ การออกแบบโครงสร้างองค์กร และความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติและนโยบายกระทรวง โดยคำนึงถึงความยั่งยืนและประสิทธิภาพของการดำเนินงานในระยะยาว โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดโครงสร้างองค์กร
 - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์
 - 1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. กรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร
 - 2.1 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร
 - 2.2 แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม
 - 2.3 การแบ่งส่วนราชการภายในกรมที่ส่วนราชการต้องเสนอให้ ก.พ.ร. พิจารณา
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562
 - 3.2 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561
 - 3.3 สาระสำคัญแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 - 3.4 คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 928/2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2566 และคำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 1102/2566 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2566

1. กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดโครงสร้างองค์กร

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) การจัดโครงสร้างองค์กร (Organizational Structure Theory) การจัดโครงสร้างองค์กรมีจุดประสงค์เพื่อแบ่งงานออกเป็นหน่วยงานย่อยตามบทบาทหน้าที่ อำนาจ และความรับผิดชอบ การแบ่งส่วนราชการควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น

- **หน้าที่และบทบาทของหน่วยงาน (Functional Structure)** แบ่งส่วนราชการตามหน้าที่และภารกิจหลัก เช่น การวิจัย การส่งเสริมความรู้ การให้บริการ
- **โครงสร้างตามกระบวนการ (Process-Based Structure)** แบ่งโครงสร้างตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน เช่น การพัฒนานโยบาย การให้บริการสุขภาพ และการประเมินคุณภาพ

- โครงสร้างตามกลุ่มเป้าหมาย (Client-Based Structure) แบ่งโครงสร้างตามกลุ่มผู้ใช้บริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ประชาชนทั่วไป กลุ่มผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยโรคเรื้อรัง

2) ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Theory) การแบ่งส่วนราชการต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ขององค์กร โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินงานที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การจัดตั้งกองวิจัยและพัฒนา นโยบายเพื่อพัฒนามาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล หรือการจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาความรู้และการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากร

3) ทฤษฎีการออกแบบองค์กร (Organizational Design Theory) การออกแบบโครงสร้างต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) การแบ่งระดับชั้น (Hierarchy) การมอบอำนาจ (Authority) และการติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การปรับโครงสร้างใหม่เพื่อรองรับเทคโนโลยี และการวิจัยที่ทันสมัย หรือการปรับบทบาทหน่วยงานเพื่อรองรับแนวทางใหม่ ๆ

4) แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management - NPM) เน้นการจัดโครงสร้างและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีการแบ่งงานและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators - KPIs) ที่ชัดเจน เช่น การกำหนดหน่วยงานเพื่อการวิจัย และการสร้างนวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ หรือการตั้งหน่วยงานเพื่อกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานของการบริการ

1.2 ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

1) พันธกิจและบทบาทของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

- ศึกษาพันธกิจ เป้าหมาย และภารกิจหลักของกรมฯ ว่ามีบทบาทหน้าที่อย่างไร และครอบคลุมในด้านใดบ้าง เช่น การส่งเสริมองค์ความรู้และการวิจัย การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน หรือการส่งเสริมสมุนไพรไทยสู่สากล
- พิจารณาความจำเป็นในการตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม เช่น กองเศรษฐกิจสมุนไพร โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

2) แนวทางการแบ่งส่วนราชการตามโครงสร้างของกระทรวงสาธารณสุข

- การแบ่งส่วนราชการอ้างอิงตามกรอบโครงสร้างของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการในระดับกระทรวง โดยพิจารณาถึงกฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งสำนักหรือกองต่าง ๆ ที่มีภารกิจเฉพาะเจาะจง เพื่อความชัดเจนในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

3) การประเมินความต้องการและข้อจำกัดของหน่วยงานภายใน

- ศึกษาความจำเป็นของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกรมฯ เช่น หน่วยบริการและรักษา หน่วยฝึกอบรม หรือหน่วยบริหารนโยบายสุขภาพ รวมถึงข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ

4) การประเมินความทับซ้อนและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

- พิจารณาถึงความซ้ำซ้อนหรือทับซ้อนของภารกิจที่มีอยู่ในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจน และมีความรับผิดชอบร่วมกันที่เหมาะสม เช่น การวางโครงสร้างใหม่ที่มีการบูรณาการงานด้าน

สมุนไพรและการบริการเข้าด้วยกัน หรือการแยกบทบาทหน่วยงานให้ชัดเจนเพื่อลดความทับซ้อนในการดำเนินงาน

5) นโยบายและเป้าหมายในระดับชาติ

- ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปองค์กรกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2567 – 2569) แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อให้การจัดแบ่งส่วนราชการสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพในภาพรวม เช่น นโยบายการส่งเสริมการแพทย์แผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพหลัก การสร้างมาตรฐานการรักษาด้วยสมุนไพร และการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้จัดทำการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ต้องใช้ข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์โดยเครื่องมือหลายชนิดเพื่อให้การวิเคราะห์มีความครบถ้วนและแม่นยำ โดยข้อมูลที่ได้มาส่วนมากจะใช้เครื่องมืออยู่ 2 ชนิดด้วยกัน ดังนี้

1) SWOT Analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เป็นพื้นฐานในการวางแผนกลยุทธ์ โดยมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของ SWOT Analysis

- **เข้าใจสถานการณ์ได้ง่าย** SWOT เป็นเครื่องมือที่ง่ายต่อการใช้งานและสามารถสรุปสภาพขององค์กรได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารหรือทีมงานสามารถเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันได้ชัดเจน
- **ประเมินจุดแข็งและโอกาสได้อย่างชัดเจน** การระบุจุดแข็งและโอกาสช่วยให้องค์กรสามารถนำจุดเด่นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและวางกลยุทธ์ได้อย่างแม่นยำ
- **เป็นพื้นฐานในการวางแผนกลยุทธ์** การวิเคราะห์ SWOT ช่วยให้ผู้วางแผนมองเห็นความเสี่ยงและโอกาสอย่างชัดเจน ทำให้สามารถพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพได้
- **ปรับตัวได้ดีในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง** เมื่อรู้ถึงปัจจัยภายนอก เช่น โอกาสและภัยคุกคาม ทำให้องค์กรสามารถปรับตัวได้รวดเร็วและพัฒนาแผนงานที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้
- **การทำงานเป็นทีมและการสื่อสารภายในองค์กร** การทำ SWOT Analysis มักต้องอาศัยการระดมความคิดจากคนในทีม ทำให้ทีมงานมีส่วนร่วมและเกิดการสื่อสารอย่างเปิดเผย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแนวคิดและแผนงานร่วมกัน

ข้อเสียของ SWOT Analysis

- **อาจขาดความลึกซึ้งหากไม่ทำการวิเคราะห์อย่างละเอียด** การทำ SWOT เพียงผิวเผินอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด หรือมองปัญหาและโอกาสเพียงแค่มุมเดียว ทำให้แผนกลยุทธ์ที่ได้ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม

- การให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มองเห็นได้เท่านั้น SWOT Analysis มุ่งเน้นการประเมินปัจจัยภายในและภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ แต่บางครั้งอาจพลาดการพิจารณาปัจจัยที่ซ่อนอยู่ เช่น วัฒนธรรมองค์กร หรือความขัดแย้งภายใน
- การระบุปัจจัยที่ไม่ชัดเจน ความแตกต่างระหว่างจุดแข็ง/จุดอ่อน และโอกาส/ภัยคุกคาม อาจทำให้เกิดความสับสนในการระบุปัจจัย ทำให้การวางแผนและกลยุทธ์ที่ได้ไม่ตอบโจทย์หรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
- ไม่สามารถบอกวิธีแก้ปัญหหรือการดำเนินการที่ชัดเจนได้ SWOT Analysis เป็นเพียงการประเมินสถานการณ์ แต่ไม่ได้เสนอแนวทางหรือขั้นตอนในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินงาน ทำให้ต้องอาศัยเครื่องมือหรือการวิเคราะห์อื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น TOWS Matrix หรือการวิเคราะห์เชิงลึกอื่น ๆ
- ความเสี่ยงในการมีอคติในการประเมิน การทำ SWOT Analysis อาจขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ทำ หากมีอคติหรือการประเมินที่ไม่เป็นกลาง จะทำให้การวิเคราะห์มีความคลาดเคลื่อนและนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้

2) PESTEL Analysis (Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal)

- การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย เพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมภายนอกที่อาจกระทบต่อการตัดสินใจ

ข้อดีของ PESTEL Analysis

- เข้าใจปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบอย่างรอบด้าน PESTEL ช่วยให้องค์กรสามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกได้อย่างครอบคลุม ทำให้เห็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือเทคโนโลยี
- ช่วยในการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต การวิเคราะห์ PESTEL สามารถช่วยให้องค์กรคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกในระยะยาว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายหรือแนวโน้มทางสังคม ทำให้องค์กรสามารถเตรียมการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เป็นพื้นฐานในการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาว การทำ PESTEL Analysis ช่วยให้สามารถระบุความเสี่ยงและโอกาสจากปัจจัยภายนอกได้ชัดเจน ทำให้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวและการกำหนดทิศทางขององค์กร
- ช่วยในการตัดสินใจในด้านการลงทุนหรือการขยายธุรกิจ PESTEL ช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินความเหมาะสมของการลงทุนหรือการขยายธุรกิจในประเทศต่าง ๆ หรือในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ เนื่องจากสามารถมองเห็นความเสี่ยงทางการเมือง กฎหมาย หรือแนวโน้มเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้น
- สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลายสถานการณ์ได้ PESTEL สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการวิเคราะห์องค์กรในทุกอุตสาหกรรม รวมถึงการวิเคราะห์ในระดับประเทศ อุตสาหกรรม หรือการประเมินโครงการเฉพาะได้

ข้อเสียของ PESTEL Analysis

- การวิเคราะห์อาจใช้เวลามากและมีความซับซ้อน การวิเคราะห์ปัจจัย PESTEL ครอบคลุมปัจจัยภายนอกหลายด้าน ทำให้ต้องใช้เวลาในการรวบรวม

ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องมีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยในแต่ละด้าน

- **ข้อมูลอาจไม่ทันสมัยหรือไม่ครบถ้วน** การวิเคราะห์ PESTEL พึ่งพาข้อมูลภายนอกเป็นหลัก หากข้อมูลที่ใช้ล้าสมัยหรือไม่ครบถ้วน อาจทำให้การวิเคราะห์เกิดข้อผิดพลาดและนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่ถูกต้อง
- **ขาดความชัดเจนในการเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ขององค์กร** PESTEL Analysis เป็นเพียงการระบุปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อองค์กร แต่ไม่ได้บอกแนวทางในการจัดการปัจจัยเหล่านั้นอย่างชัดเจน จึงต้องใช้เครื่องมือวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์อื่น ๆ เช่น SWOT หรือ TOWS มาประกอบเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
- **ไม่สามารถวัดผลได้เชิงปริมาณ** PESTEL Analysis มักให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าข้อมูลเชิงปริมาณ ทำให้ไม่สามารถวัดผลหรือประเมินความรุนแรงของผลกระทบได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การวัดความเสี่ยงหรือความสำคัญของปัจจัยแต่ละอย่างจึงต้องอาศัยการประเมินเชิงอัตนัย
- **ไม่เหมาะสมสำหรับการประเมินปัจจัยภายในองค์กร** PESTEL มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยภายนอกเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายใน เช่น การจัดการทรัพยากรบุคคล โครงสร้างองค์กร หรือความสามารถในการแข่งขันภายในได้

2. กรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร

2.1 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร

ตามความหมายการพัฒนาระบบราชการ หมายถึง

1. การยุบส่วนราชการ การรวมส่วนราชการ และการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ ทั้งในกรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับกรม และกรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม (ขอจัดตั้งหรือขยายหน่วยงาน)

2. การปรับปรุงการทำงานของส่วนราชการ กรณีที่ทำให้ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างตามขั้นตอนของสำนักงาน ก.พ.ร. จะต้องเป็นการปรับปรุงที่มีผลให้มีการแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ประกอบด้วย

(1) ในภาพรวมของส่วนราชการ มีการแก้ไขภารกิจ หรืออำนาจหน้าที่

(2) ในส่วนของหน่วยงานในสังกัด มีการแก้ไขอำนาจหน้าที่ หรือเปลี่ยนชื่อหน่วยงาน จากการปรับปรุง ขอยกฐานะ หรือขอจัดตั้งใหม่

2.2 แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม

มีแนวทางใน 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange)

1.1 หลักการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดย

การมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange)

มีหลักการว่า ก.พ.ร. จะมอบอำนาจให้ส่วนราชการพิจารณาจัดโครงสร้างส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรมได้เองภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) การจัดโครงสร้างส่วนราชการระดับกอง (rearrange) โดยไม่เพิ่มจำนวนกองในภาพรวมของส่วนราชการ และจำนวนกองที่ปรากฏในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการยังคงเท่าเดิม ได้แก่ การนำ กองส่วนกลางที่รับผิดชอบภารกิจหลักหรือภารกิจสนับสนุน หรือกองที่เป็นหน่วยงานของราชการบริหาร ส่วนกลางที่ตั้ง

อยู่ในภูมิภาค มายุบเล็กหรือยุบรวมกองเดิม แล้วนำมาจัดตั้งเป็นกองใหม่ในสวนกลาง โดยไม่เป็นการเพิ่มจำนวนกองในภาพรวมของสวนราชการ

(2) การจัดหน่วยงานของราชการบริหารสวนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคใหม่ โดยไม่เพิ่ม จำนวนหน่วยงาน เช่น การจัดพื้นที่จังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบใหม่ รวมถึงการย้ายสถานที่ตั้งของสำนักงานจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่งตามการจัดพื้นที่จังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบใหม่

(3) การจัดหน่วยงานในต่างประเทศใหม่ โดยไม่เพิ่มจำนวนหน่วยงาน เช่น การย้าย สถานที่ตั้งของสำนักงานจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่งภายในประเทศเดียวกัน ทั้งนี้ สำนักงานดังกล่าวต้องเป็นสำนักงานตามกฎหมาย /หรือตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

1.2 ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange)

การแบ่งส่วนราชการภายในกรมตามหลักการมอบอำนาจ มีขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

(1) สวนราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. รวมกันจัดทำข้อเสนอการ แบ่งสวนราชการภายในกรม (กรณีมีการจัดหน่วยงานในต่างประเทศ ให้กำหนดผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ เขารวมในการจัดทำข้อเสนอฯ เพิ่มเติม) โดยมีรายละเอียดตามคำชี้แจงประกอบการแบ่งสวนราชการภายในกรม และสรุปความเห็น เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานแบ่งสวนราชการภายในกรมและคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง

(2) คณะทำงานแบ่งสวนราชการภายในกรมร่วมกันพิจารณาข้อเสนอการแบ่งสวนราชการภายในกรมจนได้ข้อยุติเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องหน้าที่และอำนาจของสวนราชการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งสวนราชการ การจัดแบ่งงานภายในกอง การจัดอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง เพื่อนำข้อเสนอฯ เสนอต่อคณะกรรมการ พัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงเพื่อพิจารณา

(3) สวนราชการถามความเห็นหน่วยงานกลาง ได้แก่ สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบ ราชการของกระทรวง โดยให้ผู้แทนหน่วยงานกลางนำความเห็นของหน่วยงานมาในวันประชุม รวมทั้งให้นำ ความเห็นดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในรายงานการประชุมด้วย

(4) คณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงพิจารณาข้อเสนอการแบ่งสวนราชการภายในกรมตามที่คณะทำงานแบ่งสวนราชการภายในกรมมีข้อยุติเบื้องต้น รวมถึงร่าง กฎกระทรวงแบ่งสวนราชการใหม่

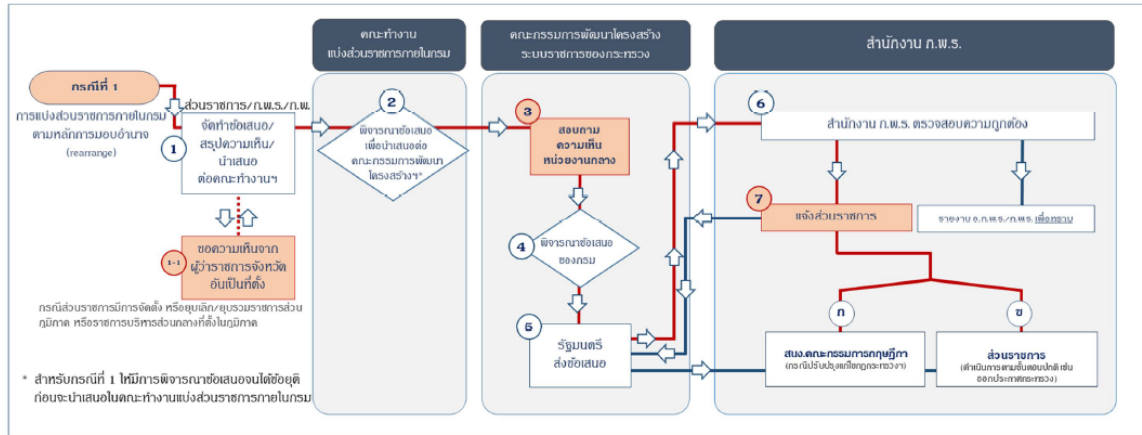
(5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงส่งข้อเสนอการแบ่งสวนราชการภายในกรมตามที่คณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยประกอบด้วย หน้าที่ และอำนาจของสวนราชการตามร่างกฎกระทรวงแบ่งสวนราชการใหม่ การแบ่งสวนงานภายในกอง กรอบอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง พร้อมแนบรายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง มาถึงสำนักงาน ก.พ.ร.

(6) สำนักงาน ก.พ.ร. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของร่างกฎกระทรวงแบ่งสวนราชการ

(7) สำนักงาน ก.พ.ร. แจกผลสวนราชการทราบและดำเนินการต่อไปได้ พร้อมทั้ง รายงาน คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการทบทวนบทบาทภารกิจและปรับปรุง โครงสร้างของสวนราชการ และ ก.พ.ร. เพื่อทราบต่อไป

เมื่อทราบผลการพิจารณาจากสำนักงาน ก.พ.ร. ให้สวนราชการดำเนินการต่อไป ดังนี้

- (ก) กรณีที่ต้องแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ให้ส่วนราชการจัดสร้างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนปกติต่อไป
- (ข) กรณีที่ไม่ต้องแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ให้ส่วนราชการดำเนินการตามขั้นตอนปกติต่อไป เช่น การออกประกาศกระทรวง

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange) ที่มา แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม 2566 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

1.3 การปรับปรุงการจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange)

เฉพาะกรณีการมอบอำนาจการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยไม่เพิ่มจำนวนกอง (rearrange) ให้ส่วนราชการจัดทำคำชี้แจงเฉพาะสาระสำคัญของการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการในรูปแบบบทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) โดยตอบคำถามสำคัญ ใน 3 ประเด็น ดังนี้

(1) สถานการณ์ (Scenario) และ/หรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (Megatrend) ที่แสดงถึงเหตุผลความจำเป็นในการขอปรับปรุง โดยส่วนราชการต้องแสดงให้เห็นถึงการทบทวนภารกิจโดยภาพรวม เพื่อระบุให้เห็นถึงผลกระทบที่ทำให้เป็นที่มาของการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ และความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

(2) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานใน ปัจจุบัน และที่ขอปรับปรุงใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และแสดงการเปรียบเทียบการแบ่งส่วนราชการ ในปัจจุบัน และที่ขอปรับปรุง

(3) แสดงให้เห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ อย่างเป็นรูปธรรม (Expected Result) ประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติที่จะได้รับ รวมทั้งต้องกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Expected Outcomes) ระดับกรม และกองใหม่ เพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล จากการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ

2.3 การแบ่งส่วนราชการภายในกรมที่ส่วนราชการต้องเสนอให้ ก.พ.ร. พิจารณา

2. การแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม

การเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม ส่วนราชการต้องเสนอให้ ก.พ.ร. พิจารณา โดยต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องมีข้อเสนอใหญ่เบ็ดเสร็จหรือยุบรวมหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรือถ่ายโอนภารกิจ เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนทั้งในด้านภารกิจและงบประมาณ รวมทั้งให้เสนอแผนการนำ Digital Technology มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน หรือนำมาทดแทนเพื่อลดภาระงานที่มีอยู่เดิม ประกอบคำขอ จัดตั้งหน่วยงานใหม่ด้วย

2.1 การจัดทำข้อเสนอให้ยุบเลิกหรือยุบรวมหน่วยงานที่มีอยู่เดิมหรือถ่ายโอนภารกิจ เพื่อประกอบคำขอ กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม

ส่วนราชการสามารถดำเนินการได้เฉพาะกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ข้อเสนอใหญ่เบ็ดเสร็จหรือยุบรวมหน่วยงานในสังกัดที่มีอยู่เดิม (One-In, X-Out) เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนทั้งในด้านภารกิจและงบประมาณ

(2) ข้อเสนอการถ่ายโอนภารกิจหลัก (core function) ให้ภาคส่วนอื่นรับไปดำเนินการแทน หรือขอเสนอการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ทั้งนี้ ส่วนราชการต้องแสดงให้เห็นว่า ภารกิจหลักนั้นยุบเลิกหรือลดลงด้วยวิธีการข้างต้น แล้วส่งผลให้ปริมาณงานนั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งต้องแสดงให้เห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามข้อเสนออย่างเป็นรูปธรรม (expected result) ต่อประชาชน และประเทศชาติ ทั้งนี้ ต้องกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ (expected outcomes) เพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล และ จะต้องไม่เพิ่มอัตรากำลังภายในระยะเวลา ๓ ปี

(3) ข้อเสนอยุบเลิกภารกิจหรือยุบรวมหน่วยงานของส่วนราชการอื่น (X-In, Y-Out) สำหรับ ภารกิจที่มี Value Chain เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงหลายส่วนราชการ ซึ่งไม่อาจพิจารณาเฉพาะส่วนราชการใดส่วนราชการหนึ่งได้

2.2 ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม

(1) ส่วนราชการ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. ร่วมกันจัดทำข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีมีการจัดหน่วยงานในต่างประเทศ ให้กำหนดผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมในการจัดทำข้อเสนอฯ เพิ่มเติม) โดยมีรายละเอียดตามคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม พร้อมทั้งสรุปความเห็น เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมและคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง

(2) คณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมร่วมกันพิจารณาข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรม เพื่อนำข้อเสนอฯ เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงเพื่อพิจารณา

(3) ส่วนราชการถามความเห็นหน่วยงานกลาง ได้แก่ สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง และสำนักงานงบประมาณ เพื่อให้จัดทำความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง โดยให้ผู้แทนหน่วยงานกลางนำความเห็นของหน่วยงานมาในวันประชุม รวมทั้งให้นำความเห็นดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในรายงานการประชุมด้วย

(4) คณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงพิจารณาข้อเสนอการ แบ่งส่วนราชการภายในกรมตามที่คณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมมีข้อยุติเบื้องต้น รวมถึงร่าง กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการใหม่

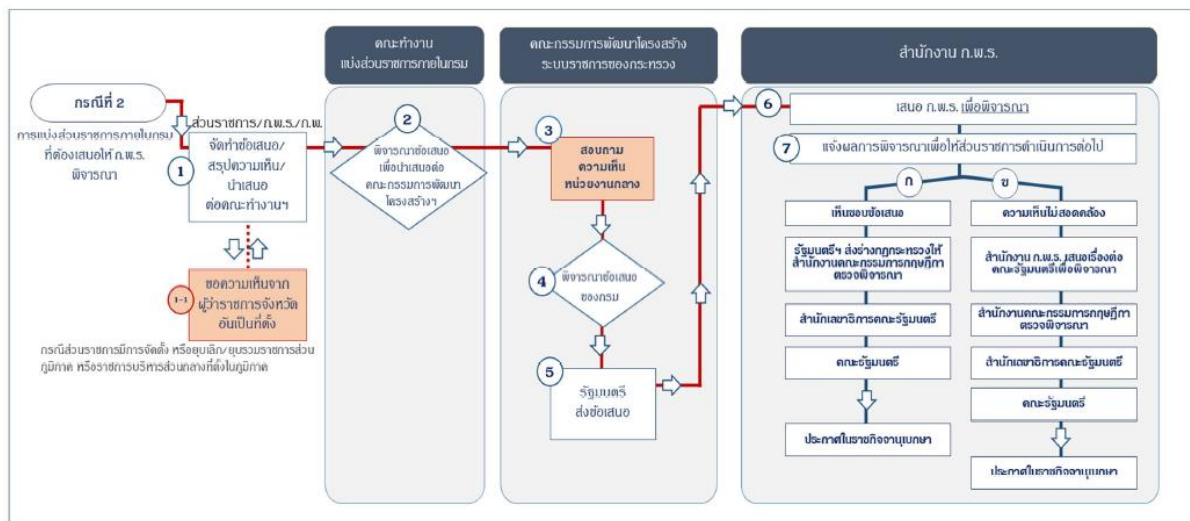
(5) รัฐมนตรีเสนอเสนอการแบ่งส่วนราชการ และรายละเอียดตามคำชี้แจง พร้อมแนบ รายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง มายังสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อ นำเสนอ ก.พ.ร. พิจารณา

(6) ก.พ.ร. พิจารณา

(7) สำนักงาน ก.พ.ร. แจงผลการพิจารณา เพื่อให้ส่วนราชการดำเนินการต่อไป

(ก) กรณี ก.พ.ร. เห็นชอบขอเสนอฯ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงส่งร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา และส่งร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการดังกล่าว ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

(ข) กรณี ก.พ.ร. มีความเห็นไม่สอดคล้องกับคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง ให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งร่างกฎกระทรวงฯ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา และส่งร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการดังกล่าวให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่

ที่มา แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม 2566 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

2.3 การจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่

ให้ส่วนราชการจัดทำคำชี้แจงเพื่อประกอบขอเสนอการแบ่งส่วนราชการ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

- (1) การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของส่วนราชการ
- (2) เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง
- (3) ภารกิจของส่วนราชการที่จะมีการแบ่งส่วนราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
- (4) ปริมาณงาน
- (5) แสดงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เป้นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของส่วนราชการ/ส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่
- (6) ค่าใช้จ่าย
- (7) กรณีการจัดส่วนราชการในภูมิภาค (ถ้ามี)

(8) กรณีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ในต่างประเทศ (ถ้ามี)

เอกสารแนบ : ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

3.1 สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน 2562 เป็นต้นไป โดยสรุปสาระสำคัญไว้ 16 ข้อดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์สมุนไพร หมายความว่า

(1) ยาจากสมุนไพร หมายความว่า รวบรวมถึงยาแผนไทย ยาพัฒนาจากสมุนไพร ยาแผนโบราณที่ใช้กับมนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกตามที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อการบำบัด รักษา และบรรเทาความเจ็บป่วยของมนุษย์ หรือการป้องกันโรค

(2) ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบสำคัญที่เป็นหรือแปรสภาพจากสมุนไพร ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้แก่มนุษย์เพื่อให้เกิดผลต่อสุขภาพหรือการทำงานของร่างกายให้ดีขึ้น เสริมสร้างโครงสร้างหรือการทำงานของร่างกาย หรือลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค

(3) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร

(4) วัตถุอื่นตามที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนดให้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร (ตามมาตรา 4)

2. คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้มี 2 ชุด คือ

2.1 คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ ประกอบด้วย

(1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 1 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการคนที่ 2

(3) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 21 คน โดยมีปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข นายกแพทยสภา นายกสภาการแพทย์แผนไทย และนายกสภาเภสัชกรรม รวมอยู่ด้วย

(4) อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ

(5) รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยฯ ซึ่งอธิบดีมอบหมาย และรองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการนโยบายมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติทุก 5 ปี

(2) กำหนดให้มีแผนงาน/โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งระบบ

(3) กำหนดมาตรการส่งเสริมความร่วมมือด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรระหว่างรัฐและเอกชน

(4) กำหนดประเภทผู้ประกอบการ รวมทั้งเสนอสิทธิและประโยชน์เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ (ตามหมวด 1 คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ)

2.2 คณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร ประกอบด้วย

(1) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานกรรมการ

(2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 14 คน โดยมี อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยฯ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนแพทยสภา ผู้แทนสภาการแพทย์แผนไทย และผู้แทนสภาเภสัชกรรม รวมอยู่ด้วย

(3) รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ
(4) ผู้แทนกรมการแพทย์แผนไทยฯ และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

- (1) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ให้คำแนะนำ/ความเห็นเรื่องการอนุญาต/พักใช้/เพิกถอน
- (3) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น วิธีควบคุมคุณภาพ การเฝ้าระวัง (ตามหมวด 2 คณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพร)

3. ผู้ที่ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่รัฐมนตรีประกาศไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้นำผลิตภัณฑ์นั้นมาขอขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับผู้อนุญาตเสียก่อน และเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแล้วจึงผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายได้ (ตามหมวด 5 การขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร มาตรา 34) ทั้งนี้ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีอายุ 5 ปีนับแต่ วันที่ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร (ตามหมวด 5 การขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร มาตรา 39)

4. กระบวนการพิจารณาผลิตภัณฑ์

- ให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขึ้นบัญชี ผชช.
- รมต.กำหนดหลักเกณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าใช้จ่ายที่จะจัดเก็บจากผู้ยื่นคำขอ
- ใช้ตอบแทน ผชช. หรือ ในการดำเนินงาน

5. การส่งเสริมผู้ประกอบการ

- ผู้ประกอบการขอแจ้งรับการส่งเสริม ตาม ม.๗๖
- การส่งเสริม ตาม ม. ๗๗ เช่น การศึกษาวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ การปรึกษา การอบรมพัฒนาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม

6. ใบอนุญาตผลิต นำเข้า หรือขายยาหรืออาหารซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามพระราชบัญญัตินี้ ที่ออกให้ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 หรือพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้น ๆ จะสิ้นอายุ (ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 124)

7. ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาและใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามพระราชบัญญัตินี้ ที่ออกให้ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบสำคัญนั้น ๆ จะสิ้นอายุ และให้ยาหรืออาหารที่ได้ผลิตหรือนำเข้าก่อนใบสำคัญดังกล่าวสิ้นอายุสามารถจำหน่ายต่อไปได้จนกว่ายาหรืออาหารนั้นจะสิ้นอายุหรือผู้อนุญาตจะสั่งยกเลิก (ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 125)

8. คำขออนุญาต คำขอขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือคำขอใดในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 หรือพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และยังคงอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม และถ้าคำขอดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้ (ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 126)

9. กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510 หรือพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามพระราชบัญญัตินี้ที่ใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 127) และให้ดำเนินการออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

3.2 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุขมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการและการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกโดยส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การจัดระบบความรู้ พัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพรคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพปลอดภัย และเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพโดยมีหน้าที่และอำนาจ จำนวน 12 ข้อ และแบ่งส่วนราชการภายในกรม ออกเป็น 8 หน่วยงานหลัก ดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรม ดูแลด้านการบริหารทั่วไปและการประสานงานราชการในระดับกรม
2. กองการแพทย์ทางเลือก ดูแลด้านการพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการส่งเสริมการแพทย์แผนจีน
3. กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย รับผิดชอบด้านการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย รวมถึงการแพทย์พื้นบ้าน
4. กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยและสมุนไพร
5. กองวิชาการและแผนงาน ทำหน้าที่พัฒนานโยบายและแผนงานทางด้านวิชาการ
6. สถาบันการแพทย์แผนไทย เป็นหน่วยงานที่เน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการแพทย์แผนไทยในเชิงวิชาการและการฝึกอบรม

7. กลุ่มตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหารงานภายในกรม เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด รวมถึงการกำกับและติดตามการปฏิบัติงานของกรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารงาน

8. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ทำหน้าที่ในการวางแผนและเสนอแนะยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบราชการภายในกรม โดยทำหน้าที่ประสานงานและติดตามประเมินผลความสำเร็จของระบบบริหารงานภายในและสนับสนุนการดำเนินงานของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้

3.3 สารสำคัญแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (ที่ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องตามข้อ 1 (1.3))

3.3.1 วิสัยทัศน์ของส่วนราชการ

องค์กรหลักด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ผสมผสานพลังภาคีเครือข่าย เพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพและหนุนเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

นิยามวิสัยทัศน์

1) ผสานพลังภาคีเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง หมายถึง เครือข่ายที่มีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้มีส่วนร่วม 5 ส่วน

ในการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน ร่วมติดตามผล และร่วมรับผิดชอบ รับชอบ แบ่งปันผลประโยชน์

2) การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ หมายถึง ประชาชนรู้จัก เชื้อมั่น ชอบใช้ ผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรได้อย่างถูกต้อง รวมถึงระบบบริการสาธารณสุขของประเทศสามารถบูรณาการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างไร้รอยต่อ ตลอดจนยกระดับให้สมุนไพรสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในภาวะปกติและภาวะวิกฤตของประเทศ

3) หนุนเสริมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หมายถึง การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรสามารถตอบสนองการเกิดการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชน (Community-based Economy) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Value-based Economy) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20-30 และการพัฒนาบริการที่มีมูลค่าสูง (High Value Service)

โดยการดำเนินการดังกล่าว กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทในฐานะผู้นำด้านนโยบาย (Policy Advocacy) หน่วยงานส่งเสริมการดำเนินการ (Promoter) และหน่วยงานสนับสนุน (Supporter) ในการขับเคลื่อนการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรให้บรรลุตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์

3.3.2 พันธกิจของส่วนราชการ

พัฒนาวิชาการและการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การจัดระบบความรู้ พัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร คัดกรอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อนำไปใช้ในระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ

3.3.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดพัฒนาผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรที่มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพของประชาชน และสามารถต่อยอดให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจของประเทศและชุมชน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบบริการทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร ที่มีคุณภาพมาตรฐานและเป็นต้นแบบที่ดี เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมการจัดการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่สามารถบูรณาการกับการแพทย์หลักของประเทศได้อย่างไร้รอยต่อ และเป็นทางเลือกสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนไทยที่สามารถลดรายจ่ายในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง กลุ่มผู้สูงอายุ ได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

3. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และรูปแบบบริการจากการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรที่มีศักยภาพสูง ให้สามารถนำไปสนับสนุนการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ ชุมชน แรงงานที่เกี่ยวข้อง และประเทศชาติอย่างครบห่วงโซ่มูลค่า

4. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง ทันสมัย บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนพันธกิจของกรมฯ ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.4 แผนย่อยภายใต้แผนปฏิบัติการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (Strategic issues) สามารถแบ่งออกเป็น 4 เรื่อง (4 SMARTs) ดังนี้

1. เรื่องที่ 1 พัฒนาศึกษาการ องค์ความรู้ และนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร เพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขและสร้างมูลค่าเพิ่ม (SMART Academic)
2. เรื่องที่ 2 พัฒนาศึกษาการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรไทยในระบบบริการสุขภาพที่เป็นเลิศ และการรับมือกับความต้องการทางสุขภาพของประเทศ (SMART Service)
3. เรื่องที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการแพทย์แผนไทย นวดไทย สมุนไพรไทย การแพทย์ทางเลือก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน และคุณภาพชีวิตประชาชน (SMART Wisdom)
4. เรื่องที่ 4 พัฒนางค์กร วิชาการ บุคลากร การบริการ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง เพื่อความเป็นเลิศและทันสมัย (SMART DTAM)

3.3.5 สถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบสุขภาพ

1. สถานการณ์ด้านวิชาการและงานวิจัยทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยส่งเสริมการวิจัย การจัดระบบความรู้ การอนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ทั้งการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการใช้สมุนไพร ผ่านการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างนวัตกรรม เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาระบบสุขภาพอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเชิงเศรษฐกิจให้เกิดเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพของประชาชนหนึ่งในการกิจสำคัญของกรมฯ คือการคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 โดยเน้นการอนุรักษ์สมุนไพร ตำรับยาแผนไทย ตลอดจนการคุ้มครองพื้นที่ถิ่นกำเนิดสมุนไพร การดำเนินการนี้ใช้ระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น ระบบข้อมูลยาแผนไทย (HMPIS) และ Thai Traditional Digital Knowledge Library (TTDKL) เพื่อบันทึกและเชื่อมโยงข้อมูลตำรับยาแผนไทยสมุนไพร และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ระบบข้อมูลดิจิทัล ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวิจัยและปกป้องภูมิปัญญาไทยจากการถูกละเมิด นอกจากนี้ กรมฯ ได้ผลักดันการจัดทำตำรับยาแผนไทยแห่งชาติ (National Thai Traditional Medicine Formulary) โดยการรวบรวมและจัดทำมาตรฐานของตำรับยาที่มีศักยภาพจากตำรับยาแผนไทยของชาติ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงการศึกษา การวิจัย และการนำไปผลิตเป็นยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ เป้าหมายเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพด้วยยาสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพ การขับเคลื่อนนโยบายด้านการใช้สมุนไพร ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรในพื้นที่ที่เหมาะสม เป็นอีกหนึ่งกลไกที่สำคัญ กรมฯ ได้ประกาศสมุนไพรควบคุมบางชนิดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมีความสำคัญต่อการวิจัย เช่น กวาวเครือและกัญชา เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมี การส่งเสริมการปลูกสมุนไพรส่งเสริมการปลูกในพื้นที่ เช่น เถ้ายายม่อม ซึ่งชี ย่านาง เป็นต้น ในด้านการแพทย์พื้นบ้าน กรมฯ ให้ความสำคัญต่อบทบาทของหมอพื้นบ้าน โดยได้ออกระเบียบการรับรองหมอพื้นบ้านเพื่อให้ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ ส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญา และรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ การแพทย์พื้นบ้านเป็นระบบที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังพบความท้าทายในการบริหารจัดการข้อมูลและการคุ้มครอง

ภูมิปัญญาทั้งระบบ เช่น ฐานข้อมูลตำรายาบางส่วนยังไม่ได้รับการนำเข้าสู่ระบบ HMPIS หรือ TTDKL อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงการอนุรักษ์สมุนไพรควบคุมยังมีจำนวนจำกัด กรมฯ จึงควรเร่งรัดการนำข้อมูลภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบ รวมถึงการคัดเลือกสมุนไพรที่มีศักยภาพเพื่อประกาศเป็นสมุนไพรควบคุมเพิ่มเติม เพื่อลดความเสี่ยงจากการสูญเสียความหลากหลายทางพันธุกรรมและภูมิปัญญาในอนาคต ดังนั้น การทำงานของกรมฯ จึงครอบคลุมการพัฒนาเชิงวิชาการ การอนุรักษ์ และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการใช้สมุนไพรอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศในระดับสากลต่อไป

2. สถานการณ์ด้านการบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กระทรวงสาธารณสุขได้ส่งเสริมให้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสานมีบทบาทในการดูแลสุขภาพประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) เพื่อให้การแพทย์แผนไทยสามารถบูรณาการร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันได้อย่างไร้รอยต่อ อย่างไรก็ตาม หลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ส่งผลให้การให้บริการการแพทย์แผนไทยมีแนวโน้มลดลง ส่วนหนึ่งมาจากมาตรการป้องกันโรคและความขาดแคลนองค์ความรู้ที่สนับสนุนบริการการแพทย์แผนไทยข้อมูลแสดงว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีศักยภาพในการรองรับผู้มารับบริการได้มากกว่า โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ โดยมีบทบาทในการลดความแออัดของโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และส่งเสริมการใช้สมุนไพร ภูมิปัญญา และกระท่อมให้ปลอดภัยและได้มาตรฐาน รวมถึงการเพิ่มบริการให้ครอบคลุมในหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การใช้กฎหมายทางการแพทย์ได้รับการอนุญาตภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมาย ทำให้สามารถนำไปใช้ในการรักษาผู้ป่วยได้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีตำรายาภูมิปัญญาแผนไทยที่เข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติ เช่น ตำรายาสุขไสยาสน์ และน้ำมันกัญชาหอมเตชะ ส่วนการยกเลิกการจัดพืชกระท่อมจากยาเสพติดทำให้สามารถใช้ในการรักษาได้อย่างเหมาะสมการบริการทางการแพทย์แผนไทยในระบบหลักประกันสุขภาพได้รับการสนับสนุนด้วยชุดสิทธิประโยชน์ ได้แก่ การนวด การฟื้นฟูสุขภาพแม่หลังคลอด และการจ่ายยาสมุนไพร ซึ่งครอบคลุมในหน่วยบริการทั่วประเทศ ขณะเดียวกันการสำรวจพบว่าร้อยละของประชากรที่เข้าถึงการรักษาแพทย์แผนไทยยังน้อยเมื่อเทียบกับการแพทย์แผนปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการเข้าถึงบริการของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2564 ซึ่งเป็นสัญญาณบวกในการขยายบทบาทการแพทย์แผนไทยในอนาคต

3. สถานการณ์ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร เนื่องจากมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ขับเคลื่อนการใช้สมุนไพรในเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลปี พ.ศ. 2562 มูลค่าตลาดสมุนไพรของไทยสูงถึง 52,171 ล้านบาท แต่ลดลงเหลือ 45,837 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากการระบาดของโควิด-19 แม้จะมีการหดตัวลง แต่ประเทศไทยยังคงเป็นผู้นำในอาเซียนและเป็นอันดับที่ 5 ของเอเชียรองจากจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวันในระยะหลัง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ กลุ่มบำรุงร่างกายและกลุ่มรักษาอาการหวัดและภูมิแพ้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรมจากสมุนไพร เช่น ฟาโทะลายโจรและกระชาย เพื่อใช้ดูแลผู้ป่วยโควิด-19 อีกทั้งการปลดล็อกกัญชาทางการแพทย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ส่งผลให้กัญชามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ โดยในปี พ.ศ. 2564 คาดว่าตลาดกัญชาทางการแพทย์ของไทยจะมีมูลค่า 3,600-7,200 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ต้องมีมาตรการควบคุมการผลิตและการใช้อย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แม้จะได้รับผลกระทบอย่างมากจากการระบาดของโควิด-19 แต่ประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบเชิงอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญในการให้บริการดูแลสุขภาพ การพัฒนาบริการและการใช้สมุนไพร เพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยวจะช่วยผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์แผนไทยและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับภูมิภาคได้ในอนาคต

4. สถานการณ์ด้านการพัฒนาองค์กรของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ในการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้รับรางวัลต่าง ๆ ในระดับประเทศ อาทิ รางวัลทุนหมุนเวียนดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2563, รางวัลประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการที่ดี, รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) หมวด 1 ด้านการนำองค์กรในปี พ.ศ. 2561, รางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการการเงินการคลังประจำปี พ.ศ. 2562 และรางวัลชนะเลิศ Digital Transformation Award 2019 (Mobile Application Herb ID) ในสาขา Emerging Technology ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนางานบริการและขับเคลื่อนองค์กร เป้าหมายหลักของกรมฯ ในระยะยาว คือการยกระดับประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมของเอเชียภายในปี พ.ศ. 2570 การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้จำเป็นต้องอาศัยการจัดระเบียบกระบวนการภายในองค์กร ผสานกับการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือสมัยใหม่ รวมถึงการสร้างผลผลิตในทิศทางการทำงานของทุกหน่วยงานภายในองค์กร การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปรับตัว (Agile) และมีทักษะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Disruptive Leader) พร้อมกับการปรับโครงสร้างขององค์กรให้มีความคล่องตัวและปราศเปรี๊ยนนอกจากนี้ กรมฯ ยังต้องนำองค์ความรู้ดั้งเดิมสู่การสร้างระบบข้อมูลที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นรูปแบบการดำเนินธุรกิจหรือแพลตฟอร์มองค์กร การสร้างค่านิยมร่วมของบุคลากร (Core Value Refresh) และการบริหารจัดการองค์กรให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ควบคู่กับการบริหารทรัพยากรอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงความสามารถในการใช้งบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด จะทำให้กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกบรรลุเป้าหมายการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High-Performance Organization) และกลายเป็น "SMART DTAM" ที่พร้อมจะขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าในฐานะผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมและการแพทย์ทางเลือกของภูมิภาคเอเชียได้ในอนาคต

3.4 คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 928/2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2566 และคำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 1102/2566 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2566

1. คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 928/2566 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2566 เรื่อง จัดตั้งหน่วยงานภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกำหนดเลขที่หนังสือของหน่วยงาน จัดตั้งหน่วยงานขึ้นเป็นการภายในกรมฯ โดยให้มีฐานะเทียบเท่ากอง จำนวน 12 หน่วยงาน ดังนี้

1.1 สำนักงานเลขานุการกรม	อักษรย่อ “สสท.”
1.2 กองการแพทย์ทางเลือก	อักษรย่อ “กทล.”
1.3 สถาบันการแพทย์แผนไทย	อักษรย่อ “สพท.”
1.4 กลุ่มตรวจสอบภายใน	อักษรย่อ “ตสน.”
1.5 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	อักษรย่อ “กพร.”
1.6 กองคุ้มครองและส่งเสริม	อักษรย่อ “กคพ.”

ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย

- 1.7 กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร อักษรย่อ “กยส.”
- 1.8 กองวิชาการและแผนงาน อักษรย่อ “กวม.”
- 1.9 กองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ อักษรย่อ “กสศ.”
- 1.10 โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน อักษรย่อ “รพ.พท.”
- 1.11 สำนักงานบริหารกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย อักษรย่อ “สภท.”
- 1.12 กองกฎหมาย อักษรย่อ “กม.”

2. คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ 1102/2566 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2566 เรื่อง กำหนดหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

- 2.1 สำนักงานเลขานุการกรม ดูแลด้านการบริหารทั่วไปและการประสานงานราชการในระดับกรม
- 2.2 กองการแพทย์ทางเลือก ดูแลด้านการพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการส่งเสริมการแพทย์แผนจีน
- 2.3 สถาบันการแพทย์แผนไทย เป็นหน่วยงานที่เน้นการวิจัยและพัฒนาด้านการแพทย์แผนไทย

ในเชิงวิชาการและการฝึกอบรม

2.4 กลุ่มตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหารงานภายในกรม เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด รวมถึงการกำกับและติดตามการปฏิบัติงานของกรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารงาน

2.5 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ทำหน้าที่ในการวางแผนและเสนอแนะยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบราชการภายในกรม โดยทำหน้าที่ประสานงานและติดตามประเมินผลความสำเร็จของระบบบริหารงานภายใน และสนับสนุนการดำเนินงานของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้

2.6 กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย รับผิดชอบด้านการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย รวมถึงการแพทย์พื้นบ้าน

2.7 กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยและสมุนไพร

2.8 กองวิชาการและแผนงาน ทำหน้าที่พัฒนานโยบายและแผนงานทางด้านวิชาการ

2.9 กองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกการดำเนินงานคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ จัดทำแผน และข้อเสนอเชิงนโยบายภายใต้แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพร ขับเคลื่อนงานวิเคราะห์ วิจัย สังเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดของสมุนไพรทั้งในและต่างประเทศ สนับสนุน ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 ยกระดับคุณภาพมาตรฐานวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สมุนไพร ส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้า บริการ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

2.10 โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน ทำหน้าที่ ให้บริการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สนับสนุนส่งเสริม ถ่ายทอด พัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี การให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฝึกอบรม

2.11 สำนักงานบริหารกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการรับผิดชอบงานธุรการและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฯ เสนอแผนงานโครงการ กำกับ ดูแล เกี่ยวกับเงินกองทุนฯ

2.12 กองกฎหมาย ทำหน้าที่ดำเนินงานด้านกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย กฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยมีรูปแบบการศึกษาจากเอกสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ดำเนินการเพื่อนำข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมและคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง ในการจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กองเศรษฐกิจสมุนไพร รองรับการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลที่จะผลักดันอุตสาหกรรมสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรของโลก ในการผลักดันการแพทย์แผนไทยขนาดแผนไทย สปาแผนไทย และสมุนไพรไปสู่เวทีโลก โดยการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเป็นบทบาทภารกิจหน้าที่โดยตรงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในด้านสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ และด้านเศรษฐกิจสุขภาพเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพตามแผนปฏิรูปองค์กรของกระทรวงสาธารณสุขในการจัดตั้งกลุ่มภารกิจใหม่ “ด้านเศรษฐกิจสุขภาพ” โดยมีวิธีดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุขการต่างๆ ดังนี้

3.1 กระบวนการวิธีการ

การจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุขการใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่ง ประกอบด้วยหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร 1200/ว7 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การประชุมร่วมกับผู้บริหารส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงาน ก.พ. สำนักงานงบประมาณ แผนปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข บทความเชิงวิชาการ เอกสารนโยบาย และรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้จัดทำเอกสารวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารระดับทุติยภูมิตามแนวทางของ Scott (1990; 2006) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Mogalakwe, 2006) และศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นข้อค้นพบต่อไป ประกอบด้วย

- 1) มีความถูกต้อง (Authenticity) คือ เป็นเอกสารที่มาจาก แหล่งเชื่อถือได้ มีความต้องถูกต้อง สมบูรณ์ สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ตีพิมพ์
- 2) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ เป็นเอกสารที่ปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล
- 3) มีความเป็นตัวแทน (Representativeness) คือ เป็นเอกสารที่สามารถแสดงรายละเอียดแทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ รายละเอียดสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างได้
- 4) มีความหมายชัดเจน (Meaning) คือ เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนัยสำคัญของการวิจัย

3.3 ขอบเขตของเอกสารระดับทุติยภูมิ

ขอบเขตเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงเอกสารครั้งนี้ ผู้จัดทำจะนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์แนวคิดทางการจัดการที่เป็นองค์ประกอบของแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสรุปความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว ประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

กรอบข้อมูล	แนวทาง/เอกสารทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
1. การทบทวนบทบาท ภารกิจ ภาพรวมของส่วนราชการ	1. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2545 2. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2552 3. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 4. เอกสารวิชาการ งานวิจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง	1. แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 2. สรุปสาระสำคัญการปฏิบัติงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2565 3. แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) 4. แผนปฏิรูปองค์กรกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2566 – 2569) 5. เอกสารวิชาการ งานวิจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ภารกิจของส่วนราชการที่จะมีการแบ่งส่วนราชการใหม่ และ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่	1. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 2. พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 3. พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 4. เอกสารโครงสร้างและอัตรากำลังกรมฯ ข้อเสนอกรอบอัตรากำลัง กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 5. เอกสารวิชาการ งานวิจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของส่วนราชการ/ส่วนราชการระดับต่ำกว่า กรมใหม่	1. เอกสารรายละเอียดตัวชี้วัดจากการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ตามมติ ก.พ.ร.
5. ค่าใช้จ่าย	1. กรอบค่าใช้จ่ายล่วงหน้าจากพรบ.งบประมาณ พ.ศ. 2567 2. กฎ ก.พ. ว่าด้วยการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. 2567 3. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
6. ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ	1. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 2. ข้อเสนอสรุปจากการรับฟังความคิดเห็นร่างการปรับปรุงภารกิจกรมฯ ตามหนังสือเวียนที่ สธ 0505/ว267 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 และมติคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2567

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

การขอจัดตั้งส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม กรณีเพิ่มจำนวนส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรมขึ้นใหม่ ต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดให้ครอบคลุมประเด็นตามหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร 1200/ว7 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 และแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม โดยอย่างน้อยต้องมีขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลของเอกสารระดับทฤษฎีปฏิบัติ ดำเนินการตามกระบวนการของการจัดทำเอกสาร คำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

(1) ทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมเพื่อวางแนวทางว่าในอนาคตส่วนราชการต้องเป็นหน่วยงานที่ดำรงอยู่เพื่อทำอะไรให้กับประเทศชาติ ตอบสนองประชาชนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานอย่างไร เป็นภารกิจที่ไม่ซ้ำซ้อนกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐ และเหตุใดจึงจำเป็นต้องดำเนินการโดยส่วนราชการไม่สามารถให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่น ดำเนินการแทนได้

(2) วิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงาน รวมถึงการเตรียมพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลง ปัญหาการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของกรม อันเนื่องมาจากโครงสร้างส่วนราชการเดิม ไม่เหมาะสม วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานในอนาคต หน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไป

(3) จัดทำข้อเสนอรูปแบบ และขั้นตอนการจัดทำเอกสารคำชี้แจงฯ เพื่อเสนอให้ผู้บริหารกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พิจารณา

(4) ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลเล่มคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

2. เสนอเล่มคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เสนอสำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ก.พ. พิจารณารายละเอียดร่วมกันของข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรม พร้อมทั้งสรุปความเห็น เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรม และคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

- (1) การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของส่วนราชการ
- (2) เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง
- (3) ภารกิจของส่วนราชการที่จะมีการแบ่งส่วนราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
- (4) ปริมาณงาน
- (5) แสดงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของส่วนราชการ/ส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่
- (6) ค่าใช้จ่าย

เอกสารแนบ : ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

3. ประชุมคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมเพื่อร่วมกันพิจารณาข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการภายในกรมและนำข้อเสนอฯ เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงเพื่อพิจารณาต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายสำคัญของการจัดทำ คือ เพื่อวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เสนอต่อดัชนีทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้เป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565 และเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม) รองรับกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจสุขภาพ ผลการศึกษาวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

- (4.1) การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของสว่นราชการ
- (4.2) เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง
- (4.3) ภารกิจของสว่นราชการที่จะมีการแบ่งสว่นราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
- (4.4) แสดงตัวชี้วัดและคาเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของสว่นราชการ/สว่นราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่
- (4.5) คาใช้จ่าย
- (4.6) ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

(4.1) การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

วิเคราะห์ ทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมเพื่อวางแนวทางว่าในอนาคตสว่นราชการต้องการเป็นหน่วยงานที่ดำรงอยู่เพื่อทำอะไรให้กับประเทศชาติ ตอบสนองประชาชนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานอย่างไร เป็นภารกิจที่ไม่ซ้ำซ้อนกับสว่นราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐ และเหตุใดจึงจำเป็นต้องดำเนินการโดยสว่นราชการไม่สามารถให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นดำเนินการแทนได้

(4.2) เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง

วิเคราะห์เหตุผลที่จำเป็นต้องขอปรับปรุง/ขอจัดตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นใหม่ เป็นภารกิจหลักของหน่วยงานหรือไม่ และมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายสำคัญของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรีสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล รวมทั้งการสนับสนุนยุทธศาสตร์ของกระทรวงในด้านใด เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้วมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างไร ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ และชี้แจงสาเหตุที่ต้องขอปรับปรุงสว่นราชการ ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงาน รวมถึงการเตรียมพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลง

4.2.2 ปัญหาการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของกรม อันเนื่องมาจากโครงสร้างสว่นราชการเดิมไม่เหมาะสม

4.2.3 วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานในอนาคต หน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยชี้แจงรายละเอียดความจำเป็นเพิ่มขึ้นอย่างไร หรือลักษณะงานเปลี่ยนแปลงไปประการใด

4.2.4 มีการเปลี่ยนแปลงระบบ หรือวิธีการทำงาน เฉพาะหน่วยงานหรือในภาพรวมของกรม แสดง กระบวนการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในกรม และให้เสนอแผนการนำ Digital Technology มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน หรือนำมาทดแทนเพื่อลดภาระงานที่มีอยู่เดิม

4.2.5 ขอเสนอให้ยุบเลิกหรือยุบรวมหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรือถ่ายโอนภารกิจ เพื่อประกอบคำขอ กรณีเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม

(4.3) ภารกิจของสวนราชการที่จะมีการแบ่งสวนราชการใหม่

วิเคราะห์หัวสวนราชการที่จะจัดตั้งมีรอบภารกิจอะไรบางที่จะดำเนินการ บทบาทของ สวนราชการนั้นคืออะไร มีหน้าที่และอำนาจอย่างไร

4.3.1 ขอบเขตหน้าที่และอำนาจของสวนราชการระดับกรม

4.3.1.1 ระบุภารกิจหลักของกรม (มีกี่ด้าน)

4.3.1.2 แสดงกระบวนการทำงานหลักของกรม

4.3.2 เปรียบเทียบการแบ่งสวนราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ขอปรับปรุงใหม่ โดยระบุว่ามีการปรับปรุงอย่างไร

4.3.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละสวนราชการระดับกอง

4.3.3.1 ชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละสวนราชการระดับกองในปัจจุบัน

(4.4) ตัวชี้วัดและคาเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของสวนราชการ/สวนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่

4.4.1 แสดงตัวชี้วัดระดับกรม ทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่แสดงถึงประสิทธิภาพ จากการปรับปรุงการแบ่งสวนราชการภายในกรมในครั้งนี้

4.4.2 แสดงตัวชี้วัดระดับกอง ทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcomes)

(4.5) คาใช้จ่าย

4.5.1 วิเคราะห์รายละเอียดงบประมาณคาใช้จ่ายในปัจจุบัน (ถ้ามี) เช่น งบประมาณตามแผนงาน/โครงการ ของสวนราชการที่ขอปรับปรุง และประมาณการคาใช้จ่ายในงบประมาณถัดไป (๓ ปีข้างหน้า) เฉพาะสวนราชการ ที่ขอปรับปรุง โดยจำแนกรายละเอียดงบประมาณตามงบรายจ่าย ได้แก่ งบบุคลากร (งบประมาณที่เพิ่มขึ้นจาก การขอจัดตั้งสวนราชการระดับกองเพิ่มเติม) งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น

4.5.2 งบประมาณที่เพิ่มขึ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการ

(4.6) ร่างกฎกระทรวงแบ่งสวนราชการ

จัดทำร่างกฎกระทรวงแบ่งสวนราชการที่ใดปรับปรุงใหม่

ตารางที่ 4.1 การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
1	การทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก		
1.1	ความเป็นมาของกรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือก	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (กรมฯ) เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้มีบทบาทสำคัญในระบบบริการสุขภาพของประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี กรมฯ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและบทบาทภารกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพและความต้องการของประชาชน ดังแสดงใน ตารางที่ 1 เปรียบเทียบภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ 3 ปี (พ.ศ. 2545, 2552 และ 2561) จากข้อมูลการเปรียบเทียบตามกฎกระทรวงฯ ทั้ง 3 ฉบับ พบว่าโครงสร้างและภารกิจของกรมฯ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปเป็น 3 ระยะสำคัญ ดังนี้ 1. กฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2552 ภารกิจหลัก เน้น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1.1 การพัฒนาวิชาการ (Academic) โดยยกระดับความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้มีมาตรฐานเทียบเท่าการแพทย์แผนปัจจุบัน	การเปลี่ยนแปลงภารกิจและโครงสร้างของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกทำให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมทางด้านสาธารณสุขและทิศทางของระบบสุขภาพในแต่ละปีที่เน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ตลอดจนการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนผ่านการบริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัย มุ่งเน้นในด้านการวิจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการยกระดับมาตรฐานบริการ ในปี 2561 กรมฯ ได้ยกระดับบทบาทจากการส่งเสริมภูมิปัญญาไปสู่การเป็นผู้ขับเคลื่อนนวัตกรรมและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและระบบสาธารณสุขโดยรวม

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		1.2 การคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาไทย (Wisdom) เพื่อป้องกันการสูญหายขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง ●ในปี 2545 เน้นให้ประชาชนมี “ทางเลือกในการใช้บริการ สุขภาพ” เพื่อรองรับการเข้าถึงการแพทย์แบบองค์รวม ●ในปี 2552 เน้นส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง โดยให้ความสำคัญกับ “การดูแลสุขภาพ” ผ่านการใช้การแพทย์แผนไทยและทางเลือก 2. กฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2561 มีการเพิ่มภารกิจใหม่อีก 3 ประเด็น ได้แก่ 2.1 การส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย (Research) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การแพทย์สมัยใหม่ 2.2 การพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Product) เพื่อสร้างมาตรฐานการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพร 2.3 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานบริการ (Service) เพื่อให้บริการการแพทย์แผนไทยมีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับในระบบสุขภาพ ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง มุ่งเน้นให้ประชาชนมี “ความเชื่อมั่นในการใช้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก” โดยให้บริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัย เป็นทางเลือกสำคัญในการดูแลสุขภาพ การปรับเปลี่ยนภารกิจในแต่ละช่วงเวลาส่งผลให้โครงสร้างหน่วยงานของกรมฯ ขยายตัวเพื่อรองรับภารกิจใหม่ ๆ โดยในปี 2561 มีการจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม ได้แก่	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		1. กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย เพื่ออนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาไทย 2. กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร เพื่อเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 3. กองวิชาการและแผนงาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและแผนยุทธศาสตร์ของกรมฯ	
1.2	พันธกิจ หน้าที่และอำนาจในอนาคตและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน		
1.2.1	แนวทาง/ทิศทางในอนาคตที่ดำรงอยู่เพื่อทำอะไให้ประเทศชาติ (หน้าที่และอำนาจ/พันธกิจ)	ตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศที่กำหนดแนวทางให้หน่วยงานรัฐดำเนินการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม การแพทย์ดั้งเดิม สมุนไพร และการแพทย์ทางเลือก เพื่อตอบสนองทั้งการพัฒนาสังคมและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาแห่งชาติ การสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กรมฯ ดำเนินงานภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแนวทางหลักของชาติ ดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพื่อสร้างรายได้จากบริการด้านสุขภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน	จากการวิเคราะห์ภารกิจกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แสดงถึงบทบาทสำคัญในการพัฒนาสุขภาพและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่นคงทางสุขภาพให้แก่ประชาชนผ่าน การพัฒนาการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรไทย ให้มี คุณภาพ มาตรฐาน และเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมการสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชน และผลักดันประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมในระดับเอเชีย ภายในปี 2570

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		2. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและพัฒนา ระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของสังคม สูงวัย และส่งเสริมการดูแลสุขภาพที่ประชาชนเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง 3. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคม มุ่งเน้นการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัย อย่างมีคุณภาพ แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) และแนวทาง SMART เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรมฯ ได้จัดทำ แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) โดยมีเป้าหมายหลักในการยกระดับประเทศไทยเป็น ผู้นำด้าน การแพทย์ดั้งเดิมในเอเชียภายในปี 2570 ตามแนวทาง 4 SMARTs ดังนี้ 1. SMART Academic - พัฒนางานวิชาการ องค์กรความรู้ และนวัตกรรม การแพทย์แผนไทยและสมุนไพร - มุ่งวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม เพื่อ แก้ปัญหาสาธารณสุขและฟื้นฟูเศรษฐกิจ 2. SMART Service - ยกระดับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือกในระบบสุขภาพ - รับมือกับความต้องการด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		อย่างรวดเร็วของประชาชน 3. SMART Wisdom - ส่งเสริมและพัฒนาแพทย์แผนไทย นวดไทย และสมุนไพร เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างอาชีพในชุมชน - พัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. SMART DTAM - พัฒนาความเป็นเลิศด้านองค์กร ระบบการบริหารจัดการ และบุคลากร - ส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล เพื่อรองรับการให้บริการและการวิจัยในอนาคต จากการวิเคราะห์สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม พบว่าสมุนไพรไทย การแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกมีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน กรมฯ จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1. สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสุขภาพ - เน้นการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรคุณภาพสูงและบริการที่มีมาตรฐาน - ส่งเสริมธุรกิจด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อกระตุ้นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน 2. ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียม - พัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทยผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		- มุ่งเน้นการใช้แพทย์แผนไทยในการดูแลโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในกลุ่มผู้สูงอายุ 3. พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก - สนับสนุนการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อผู้ประกอบการสมุนไพร - ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยเป็นตราสินค้าที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล 4. ยกย่องผู้รู้ความเป็นเลิศ - มุ่งพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูง เชื่อมโยงกับการแพทย์ดั้งเดิมระดับนานาชาติ - สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ดิจิทัลเพื่อรองรับการบริการสาธารณสุขในอนาคต	
1.2.2	ตอบสนองต่อประชาชนอย่างไร	ตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม 2566 สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดให้ส่วนราชการต้องบอกได้ว่าส่วนราชการเป็นหน่วยงานที่ตอบสนองประชาชนอย่างไร ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงได้วิเคราะห์จากการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ 2 หน่วยงาน จะตอบสนองต่อประชาชนได้ ดังนี้ 1. การสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ประชาชนฐานราก การสนับสนุนการปลูกและใช้พืชสมุนไพรในชุมชนส่งผลให้เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งช่วยสร้างงานและอาชีพที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น ส่งผลให้คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	การสนับสนุนสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยไม่เพียงแต่สร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้กับประชาชน แต่ยังช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพิ่มความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสุขภาพ และสร้างโอกาสทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการในระดับสากล ส่งผลให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสาธารณสุขอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเพื่อการแพทย์แผนไทยมีส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวและชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ลดปัญหาความยากจน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ทั้งนี้เป็นการพัฒนาความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจากฐานราก 3. การเข้าถึงบริการสุขภาพที่ทั่วถึงและเสมอภาค การกระจายบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกไปสู่ทุกพื้นที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการตรวจ วินิจฉัย บำบัดรักษา พั่นฟู และส่งเสริมสุขภาพได้อย่างครอบคลุม ลดความเหลื่อมล้ำในการรับบริการ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ลดความจำเป็นในการเดินทางไกลเพื่อรับการรักษา 4. การเพิ่มทางเลือกในการดูแลสุขภาพและลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาบริการการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรช่วยให้ประชาชนมีตัวเลือกในการรักษาและดูแลสุขภาพที่หลากหลายมากขึ้น ลดการพึ่งพาการแพทย์แผนปัจจุบันเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้ลดความเหลื่อมล้ำทางการรักษาพยาบาลในสังคม และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาให้บริการสาธารณสุขมีความเสมอภาค 5. การสร้างรายได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพรทำให้ผู้ประกอบการสามารถขยายธุรกิจและเพิ่มรายได้ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ผู้ประกอบการสามารถขยายฐานลูกค้าและสร้างโอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังทั้งตลาดในประเทศ	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		และต่างประเทศ ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและเสริมความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจของประเทศ	
12.3	สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน หรือไม่อย่างไร	ตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม 2566 สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดให้ส่วนราชการต้องบอกได้ว่าการจัดตั้งหน่วยงานใหม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน หรือไม่ อย่างไร ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงได้วิเคราะห์จากการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ 2 หน่วยงาน ดังนี้ - วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน สอดคล้อง เนื่องจาก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาการและการบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยดำเนินการผ่านการวิจัย การจัดระบบความรู้ การพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการส่งเสริมภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านไทย มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมถึงการใช้บริการเหล่านี้เป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ ลดการพึ่งพายาแผนปัจจุบัน และสนับสนุนการลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศ การจัดตั้งโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์เฉพาะทางด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการของประชาชน ลดค่าใช้จ่ายจากการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน และสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพของประเทศ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมสุขภาพประชาชน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และสร้างศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศ ผ่านการบูรณาการระบบบริการสุขภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านนโยบายอย่างครบวงจร

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		กองเศรษฐกิจสมุนไพร มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนา ห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) และกลไกในระบบนิเวศ (Ecosystem) ของอุตสาหกรรมสมุนไพร โดยมุ่งส่งเสริมตั้งแต่การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการตลาดอย่างครบวงจร	
1.3	ซ้ำซ้อนกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐหรือไม่	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน และสนับสนุนระบบสาธารณสุขของประเทศให้มีความยั่งยืน การดำเนินงานด้านนี้มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนหากไม่มีกลไกในการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เมื่อประเมินและจำแนกขอบเขตภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยฯ เทียบกับหน่วยงานอื่น สรุปได้ ดังนี้ 1. หน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข 1.1 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) บทบาทหลัก อย. มีหน้าที่ควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ รวมถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อให้มั่นใจว่ามีคุณภาพและความปลอดภัย ความแตกต่าง อย. ทำหน้าที่เป็น <i>Regulator</i> ในขณะที่กรมการแพทย์แผนไทยฯ ทำหน้าที่เป็น <i>Policy Advocacy</i> และ <i>Facilitator</i> ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ	ภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน แต่การวิเคราะห์เชิงลึกแสดงให้เห็นว่าภารกิจมีความจำเป็นและมีความจำเพาะที่ไม่สามารถดำเนินการโดยหน่วยงานอื่นได้โดยตรง 1. การพัฒนาความรู้และบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 2. การพัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3. การคุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้าน ซึ่งดำเนินการตามพรบ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 4. การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 5. การให้ทางเลือกด้านการแพทย์และสุขภาพแก่ประชาชน

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		1.2 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ • บทบาทหลัก ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนามาตรฐานด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์รวมถึงสมุนไพร • ความแตกต่าง กรมการแพทย์แผนไทยฯ เน้นการพัฒนาความรู้และมาตรฐานสมุนไพรในบริบทของการแพทย์แผนไทย เพื่อส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในระบบบริการสุขภาพ 2. หน่วยงานนอกกระทรวงสาธารณสุข 2.1 กองเศรษฐกิจสมุนไพร (กระทรวงสาธารณสุข) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) • กองเศรษฐกิจสมุนไพร มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร และสนับสนุนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง • สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรโดยรวม วิเคราะห์สภาวะตลาดและการผลิตในภาคเกษตร • ความแตกต่าง แม้ทั้งสองหน่วยงานจะมีบทบาทสนับสนุนเศรษฐกิจ แต่กองเศรษฐกิจสมุนไพรมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพร ในขณะที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจภาคเกษตรโดยรวม	
1.4	เหตุผลความจำเป็นที่ภารกิจต้องดำเนินการโดยส่วนราชการ	การดำเนินการภารกิจของ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยบทบาทของกรมฯ ครอบคลุมทั้งการพัฒนาวิชาการ การบริการด้านการแพทย์แผน	การดำเนินงานของ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากภารกิจครอบคลุมทั้งมิติด้านสุขภาพ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ไทยและแพทย์ทางเลือก การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสนับสนุนเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยสรุปได้ ดังนี้ 1. การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของบริการกรมการแพทย์แผนไทยฯ มีบทบาทสำคัญในการ พัฒนามาตรฐานและกำกับดูแล ด้านความปลอดภัยของการบริการและผลิตภัณฑ์สมุนไพร ซึ่งไม่สามารถดำเนินการโดยบริษัทเอกชนที่มุ่งแสวงหากำไรได้ ภายใต้กรอบนโยบายของรัฐ กรมฯ ต้องตรวจสอบและประกันว่าผลิตภัณฑ์และบริการมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อผู้บริโภคและสร้างความเชื่อมั่นในระบบบริการสุขภาพไทย 2. การอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศไทย การดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐมีความสำคัญในการปกป้องไม่ให้ความรู้นี้สูญหายหรือถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด การจัดระเบียบความรู้ การส่งเสริมการใช้สมุนไพรท้องถิ่นอย่างเหมาะสม และการป้องกันการละเมิดภูมิปัญญาจึงต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐที่มีบทบาทชัดเจน 3. การส่งเสริมเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันระดับสากล ภายหลังจากประกาศใช้ กฎกระทรวง พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 กรมฯ ได้ขยายบทบาทจากมิติด้านสุขภาพไปสู่การพัฒนาในมิติด้านเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้น การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อการส่งออก และสร้างความเป็นสากลให้แก่ผลิตภัณฑ์ไทย บทบาทของกรมฯ	เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ภายใต้งานกำกับดูแลของรัฐ การควบคุมคุณภาพ การปกป้องภูมิปัญญา และการส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ซึ่งการทำงานผ่านกลไกรัฐช่วยให้เกิดความยั่งยืนและสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนและผู้รับบริการ การดำเนินภารกิจโดยภาครัฐไม่เพียงช่วยให้บริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเติบโตอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะผู้นำด้านการแพทย์แผนไทย และการพัฒนาสุขภาพในระดับสากล

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านสมุนไพรแห่งชาติ ช่วยให้การพัฒนาสมุนไพรไทยดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ครบวงจร (Value Chain) ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตัวอย่างสำคัญคือโครงการ “เมืองสมุนไพร” ซึ่งช่วยยกระดับศักยภาพของจังหวัดต่าง ๆ ในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสมุนไพรตามจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน 4. การพัฒนาบุคลากรและความยั่งยืนของระบบ การพัฒนาแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกต้องอาศัย บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และได้รับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บริการมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล กรมฯ มีบทบาทสำคัญในการฝึกอบรมและเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากร ผ่านโครงการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงตอบโจทย์ความต้องการในประเทศ แต่ยังช่วยเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของระบบสุขภาพไทยในระดับนานาชาติ 5. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน การดำเนินงานของกรมฯ ยัง เชื่อมโยงกับนโยบายระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 55 ซึ่งกำหนดให้รัฐส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและพัฒนาภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กรมฯ มีส่วนช่วยให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็น ศูนย์กลางการแพทย์และสุขภาพระดับสากล ด้วยการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สมุนไพรทุก 5 ปี โดยเน้นบูรณาการกับหน่วยงานรัฐและเอกชน	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		6. ความเชื่อมั่นในระบบบริการและภาพลักษณ์ระดับสากล ภารกิจด้านแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐช่วยสร้าง ความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้รับบริการจะมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์และบริการผ่านการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างความเชื่อมั่นนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ประเทศไทยสามารถเป็น ศูนย์กลางด้านสุขภาพและการแพทย์แผนไทย ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ	

ตารางที่ 4.2 เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
2	เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง		
1)	เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้งเป็น หน่วยงานขึ้นใหม่	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการแพทย์แผนไทย สมุนไพร และการแพทย์ทางเลือก เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจสุขภาพของประเทศ ภารกิจหลักดังกล่าวได้รับการสนับสนุนและขับเคลื่อนผ่านกฎหมายสำคัญ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาสุขภาพและเศรษฐกิจ สรุปได้ดังนี้ 1. บทบาทและความจำเป็นของกรมฯ ในการพัฒนาสมุนไพร และการแพทย์ทางเลือก กรมฯ ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสมุนไพรในระดับสากล ผ่าน ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ 1.1 การส่งเสริมการผลิตสมุนไพร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล 1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมและการตลาดสมุนไพร ครอบคลุมตั้งแต่การวิจัยและพัฒนาไปจนถึงการส่งออก 1.3 การส่งเสริมการใช้สมุนไพรในการรักษาและบำบัดโรค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและประสิทธิภาพของสมุนไพรไทย	บทบาทของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีความสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน และมีส่วนสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากล การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานภายในกรมฯ จะช่วยลดความซับซ้อนในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของภาคเอกชน โดยกรมฯ จะต้องเน้นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 – 2570 บรรลุผลตามเป้าหมายและนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรในระดับโลกอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		1.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินงานมีความโปร่งใสและตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสุขภาพ จากแผนปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2567-2569 “Health for Wealth” ซึ่งมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจสุขภาพเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยกรมฯ ต้องเพิ่มบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมสมุนไพรไทยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพครบวงจร อย่างไรก็ตาม กรมฯ ต้องเผชิญกับ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างการบริหารงาน ที่ยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและความต้องการของภาคเอกชน ส่งผลให้การดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ 3. การปรับปรุงโครงสร้างและการแบ่งส่วนราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ กรมฯ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานภายใน โดยยกระดับโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน และกองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ให้เป็นหน่วยงานตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานคล่องตัว และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
2)	ความสอดคล้องของภารกิจกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ/แผน 13/นโยบายสำคัญของรัฐบาล/มติครม./อื่นๆ ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของกระทรวงในदानใด	ภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสะท้อนถึงความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในหลากหลายมิติ ทั้งสุขภาพและเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ 1. ภารกิจเชื่อมโยงกับนโยบายระดับชาตินานาชาติ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เน้นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร สนับสนุนให้เกิดบริการสุขภาพครบวงจรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นการเตรียมรับมือกับสังคมสูงวัยในอนาคต ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างเสมอภาค 2. บูรณาการเศรษฐกิจชีวภาพและการเกษตร แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้ระบุถึงความสำคัญของ เกษตรชีวภาพ โดยมีการผลักดันให้สมุนไพรไทยกลายเป็น พืชเศรษฐกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในรูปแบบอาหารเสริม เวชสำอาง และเครื่องสำอาง การดำเนินงานนี้ยังส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งช่วยสร้างความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมถึงขยายตลาดไปยังต่างประเทศผ่านผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีคุณภาพสูง 3. ส่งเสริมอุตสาหกรรมสุขภาพและการท่องเที่ยว	จากข้อมูลของการวิเคราะห์ภารกิจ พบว่า ภารกิจของกรมฯ เป็นภารกิจที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ดังนั้น ผู้วิเคราะห์เห็นว่าเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการพัฒนาในด้านต่อไปนี้ร่วมด้วย 1. ขยายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาอุตสาหกรรมสุขภาพและผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีมาตรฐานสากล 2. ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม ในการผลิตและแปรรูปสมุนไพรไทยให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพ 3. สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการศึกษา เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ 4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการตลาดดิจิทัล เพื่อให้ผู้ประกอบการและเกษตรกรสามารถเข้าถึงโอกาสในตลาดโลก ในภาพรวมการดำเนินงานของกรมฯ เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจสุขภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ในแง่ของอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร กรมฯ มีบทบาทในการวิจัย พัฒนา และต่อยอดนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทย รวมถึงยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการเชิงสุขภาพ กรมฯ ยังสนับสนุนผู้ประกอบการในการตรวจรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก นอกจากนี้ ยังมี การส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีมาตรฐานระดับสากล เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้จากภาคการบริการสุขภาพ 4. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพตามนโยบาย Health for Wealth ตามแผนปฏิรูปองค์กรของกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2567-2569) นโยบาย Health for Wealth มุ่งเน้นให้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยกรมฯ มีหน้าที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์แผนไทย รวมถึงการพัฒนาผู้ประกอบการและสถานประกอบการสุขภาพให้มีมาตรฐาน ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ และสร้างรายได้ให้กับประเทศ 5. ความท้าทายในการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรมฯ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย "Wellness & Medical Hub" ของรัฐบาล ซึ่งมุ่งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพและการแพทย์ระดับโลก โดยเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการทางการแพทย์และสุขภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาในมิติด้านสุขภาพยังช่วยลดภาระการ	พร้อมกับยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นด้วย

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		เจ็บป่วยของคนไทย สร้างความมั่นคงทางสุขภาพ และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ	
3)	ประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับปรุงโครงสร้าง	การปรับโครงสร้างกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีเป้าหมายสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจ รองรับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติในด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ ด้วยการยกระดับกลุ่มงานภายใน ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยฯ และกองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำการบูรณาการสามารถตอบสนองนโยบายด้านสาธารณสุขที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการแพทย์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยในระดับโลก โดยประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับปรุงโครงสร้างสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้ 1. การปรับโครงสร้างและความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ การปรับโครงสร้างกรมฯ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย “Health for Wealth” ของรัฐบาล ซึ่งใช้บริการสาธารณสุขเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การพัฒนาบริการทางการแพทย์แผนไทยให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงการจัดตั้งเมืองสมุนไพร แสดงถึงความมุ่งมั่นในการบูรณาการความรู้ด้านสมุนไพรเข้ากับระบบสุขภาพ นอกจากการดูแลสุขภาพแล้ว การยกระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ยังช่วยขยายตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรไปสู่ระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถด้านการส่งออกและดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากต่างประเทศ 2. ประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน	การปรับโครงสร้างกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นก้าวสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน และส่งเสริมศักยภาพด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจไปพร้อมกัน โดยพัฒนาบริการสาธารณสุขอย่างครอบคลุมชุมชนและภาคธุรกิจได้รับประโยชน์จากการสร้างรายได้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การขับเคลื่อนตามนโยบาย "Health for Wealth" จะช่วยให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก ข้อเสนอแนะ 1. เพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร 2. เสริมสร้างระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวเพื่อขยายการให้บริการเชิงสุขภาพแก่ชาวต่างชาติ การปรับโครงสร้างช่วยเพิ่มขีดความสามารถของกรมฯ และสนับสนุนความมั่นคงด้านสุขภาพและ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		2.1 เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การปรับสถานะของหน่วยงานตามกฎหมายกระทรวง ทำให้สามารถจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อสถานการณ์เร่งด่วนได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้บริการครอบคลุมทั่วประเทศ 2.2 ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุข การขยายโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยฯ ไปยังภูมิภาคระดับพื้นที่ จะลดภาระของระบบสุขภาพหลักของแพทย์แผนปัจจุบัน และเพิ่มทางเลือกในการดูแลสุขภาพให้กับประชาชน 2.3 สนับสนุนเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจะช่วยให้เพิ่มรายได้ให้ชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองในระดับท้องถิ่น 2.4 ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขระดับชาติ นโยบาย "Health for Wealth" ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสาธารณสุขและเศรษฐกิจ ทำให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืน 2.5 เพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ช่วยเสริมความโปร่งใส และให้หน่วยงานมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานมากขึ้น 3. ประโยชน์ต่อประชาชน 3.1 สร้างงานและรายได้จากสมุนไพร ชุมชนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนในการปลูกและใช้สมุนไพร ส่งผลให้เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสร้างรายได้	การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		3.2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการใช้สมุนไพรและการแพทย์แผนไทยช่วยลดความยากจนและทำให้เศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชนเข้มแข็งขึ้น 3.3 เพิ่มการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ บริการตรวจ วินิจฉัย และรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยมีให้บริการอย่างทั่วถึง ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและความเหลื่อมล้ำทางสังคม 3.4 เพิ่มทางเลือกในการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมการแพทย์แผนไทยช่วยให้ประชาชนมีตัวเลือกในการรักษาที่หลากหลาย ลดการพึ่งพาการแพทย์แผนปัจจุบันเพียงอย่างเดียว 3.5 ส่งเสริมการขยายตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในมาตรฐานสากลทำให้ผู้ประกอบการสามารถขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจ 4. ความเชื่อมโยงกับนโยบาย Health for Wealth การบูรณาการระบบสุขภาพและเศรษฐกิจภายใต้นโยบาย "Health for Wealth" ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลมุ่งมั่นให้บริการสุขภาพเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน การทำงานตามแผนปฏิรูปองค์กรของกระทรวงสาธารณสุขได้ส่งผ่านลงมายังกระบวนการดำเนินงานของกรมการแพทย์แผนไทยฯ (Top-Down Policy) เพื่อให้หน่วยงานมีทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน	
2.1	วิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ที่มีผลกระทบ	สถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบสุขภาพ ผู้วิเคราะห์นำข้อมูลจาก	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
	ตอการทำงานของหน่วยงานรวมถึงการเตรียมพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลง	แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ที่มีผลกระทบตอการทำงาน ของหน่วยงานรวมถึงการเตรียมพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1) สถานการณ์ด้านวิชาการและงานวิจัยทางการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กรมฯ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาความรู้ด้านสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยเพื่อเชื่อมโยงภูมิปัญญาเข้ากับนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยมุ่งเน้นให้เกิดการใช้งานจริงในระบบสุขภาพ รวมถึงเสริมความสามารถในการแข่งขันเชิงเศรษฐกิจและเพิ่มทางเลือกในการดูแลสุขภาพของประชาชนในระยะหลายปีที่ผ่านมา มีความพยายามรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร โดยเฉพาะช่วงปี 2543-2547 ที่มีงานวิจัย 790 เรื่อง แบ่งเป็นผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ อย่างไรก็ตามงานวิจัยเกี่ยวกับบริการและหัตถการทางการแพทย์แผนไทยยังขาดข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาต่อไป 1. แนวโน้มงานวิจัยตามห่วงโซ่คุณค่า 1.1 ระยะต้นทาง งานวิจัยในขั้นต้นมุ่งเน้นการปลูกและเก็บเกี่ยววัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ รวมถึงการกำหนดมาตรฐานสารสกัด แต่ประเทศไทยยังขาดงานวิจัยในส่วนนี้ 1.2 ระยะกลางทาง เป็นการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้ยาที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และมีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	1) งานวิจัยด้านสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่ยังเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น การขาดการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและความรู้ด้านสุขภาพของประชาชน งานวิจัยเชิงประยุกต์และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเกิดความเชื่อมั่น และเติบโตอย่างยั่งยืนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ซึ่งประเทศไทยมีงานวิจัยมากขึ้นในส่วนนี้ และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง 1.3 ระยะเวลาทาง งานวิจัยเชิงพรีคลินิกและคลินิกมุ่งศึกษาประสิทธิภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สมุนไพร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทางการตลาดและการติดตามผลลัพธ์ในภายหลังยังมีจำนวนน้อยและจำเป็นต้องเร่งพัฒนา 2. สถานะงานวิจัยและความท้าทาย รายงานระหว่างปี 2557-2561 แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของการวิจัยสมุนไพร ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลวิจัยยังไม่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานกลางที่รวบรวมข้อมูลสำคัญเหล่านี้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการผลักดันสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติ งานวิจัยด้านสมุนไพรส่วนใหญ่เป็นงานพื้นฐาน เช่น การทดสอบประสิทธิภาพและความปลอดภัยของสารสำคัญ แต่การวิจัยเชิงประยุกต์ซึ่งมีบทบาทในการนำสมุนไพรไปใช้จริงในระบบสุขภาพและการตลาดยังมีน้อย 3. การสนับสนุนงบประมาณด้านงานวิจัย งานวิจัยที่ดำเนินการได้รับงบประมาณจากกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) และกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ช่วงปี 2563-2565 มีการสนับสนุนงบประมาณรวมกว่า 1,340.9 ล้านบาท แต่ยังจำเป็นต้องเพิ่มการลงทุนเพื่อพัฒนางานวิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของระบบสุขภาพได้	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		นอกจากนี้ ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยและหน่วยงานในภูมิภาค มีความสำคัญในการพัฒนางานวิจัยที่สอดคล้องกับระบบสุขภาพปัจจุบัน โดยตัวอย่างการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรในการรักษาโรคโควิด-19 4. การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเป็นเรื่องสำคัญ กรมการแพทย์แผนไทยฯ ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันและการจัดมหกรรมสมุนไพรระดับชาติ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาการบิดเบือนข้อมูลด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ ส่งผลให้ประชาชนขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้บริการการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร การสร้างทักษะด้านการตัดสินใจของประชาชนในการดูแลสุขภาพ เช่น การใช้กัญชาทางการแพทย์ ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ การขาดความรู้และการใช้กัญชาอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มทักษะด้านสุขภาพของประชาชน 2) สถานการณ์ด้านการบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนมีแนวโน้มลดลง แต่ในขณะเดียวกัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) กลับมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการให้บริการดังกล่าว ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของรพ.สต. ในการเป็นด่านหน้าของระบบ	2) การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีศักยภาพที่จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพในอนาคต แต่ต้องมีการบูรณาการและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการให้บริการระดับปฐมภูมิผ่านรพ.สต. พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพการดูแลในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป การยกระดับมาตรฐานสมุนไพร

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		สุขภาพปฐมภูมิที่สามารถดูแลสุขภาพประชาชนได้ดีขึ้นในช่วงวิกฤต เช่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงโควิด-19 การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรได้แสดงศักยภาพในการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันและฟื้นฟู เช่น สมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์เสริมภูมิคุ้มกันหรือช่วยบรรเทาอาการของโรคดังกล่าวสามารถลดภาระให้กับบุคลากรทางการแพทย์แผนปัจจุบันที่มีภาระมากขึ้นจากการดูแลผู้ป่วยโควิด-19 อย่างไรก็ตาม มาตรการทางสังคม เช่น Social Distancing ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชี้ให้เห็นความจำเป็นของการบูรณาการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้มีส่วนร่วมในระบบบริการปฐมภูมิอย่างไร้รอยต่อ โอกาสพัฒนาระบบบริการสุขภาพ 1. เสริมศักยภาพการดูแลระดับปฐมภูมิ การสนับสนุนบริการ "TTM First" โดยให้รพ.สต. และสถานีนอชมัยมีบทบาทสำคัญในการให้บริการการแพทย์แผนไทยและทางเลือกเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ระบบสุขภาพระดับชุมชน ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวทางการถ่ายโอนภารกิจหน่วยงานด้านสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกระจายอำนาจการดูแลสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ 2. พัฒนาโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกควรถูกบูรณาการกับการแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อต่อยอดในการรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วย เช่น กลุ่มผู้ป่วยโควิดหรือโรคเรื้อรัง นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้สมุนไพร	และการสนับสนุนจากภาครัฐจึงมีความสำคัญ เพื่อให้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืนและทั่วถึง

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		เช่น กัญชาและกระท่อม ยังช่วยเพิ่มโอกาสในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและผู้ป่วยระยะประคับประคอง 3. สร้างศูนย์เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค การพัฒนาศูนย์บริการและวิชาการเฉพาะด้าน เช่น ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านการแพทย์แผนไทย จะช่วยให้มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ความท้าทายในการใช้สมุนไพร แม้ว่าการใช้สมุนไพรจะถูกส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีข้อจำกัด เช่น • ปัญหาคุณภาพวัตถุดิบ และการขาดมาตรฐาน • ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่ได้รับความเชื่อมั่น จากบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วย • ผู้ประกอบการรายย่อยขาดความชำนาญ ในการพัฒนาสูตรยาให้ได้ตามข้อกำหนด จากข้อมูลพบว่ามูลค่าการใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาลของรัฐลดลงในช่วงปี 2561-2564 สะท้อนถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนามาตรฐานการผลิตและการใช้สมุนไพรให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย 3) สถานการณ์ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพรสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3.1 สถานะตลาดสมุนไพรไทย • ระหว่างปี 2556-2563 ตลาดสมุนไพรไทยเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ แต่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการระบาด	3) การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมเศรษฐกิจ แต่ยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การควบคุมคุณภาพ การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน และการส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อย นอกจากนี้ โอกาสจาก

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ของโควิด-19 ทำให้มูลค่าลดลงจาก 52,171 ล้านบาทในปี 2562 เหลือเพียง 45,837 ล้านบาทในปี 2563 - แม้การหดตัวนี้ ไทยยังคงมีตลาดสมุนไพรที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียนและอยู่ในอันดับที่ 4 ของเอเชีย แต่ตกมาอยู่ในอันดับที่ 5 ในปี 2564 3.2 การพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพและการท่องเที่ยว - ผลิตภัณฑ์เสริมภูมิคุ้มกัน เช่น ฟ้าทะลายโจรและกระชาย ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในช่วงการระบาด ขณะที่ไทยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แม้จะได้รับผลกระทบจากการปิดพรมแดนในช่วงโควิด-19 3.3 กัญชาทางการแพทย์: โอกาสและข้อจำกัด - การอนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ตั้งแต่ปี 2562 สร้างโอกาสให้กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ มูลค่าตลาดกัญชาในปี 2564 คาดการณ์ไว้ที่ 3,600-7,200 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม การพัฒนายังต้องการการครอบคลุมที่ชัดเจน ทั้งในด้านปริมาณสารสำคัญและการใช้งานในเชิงพาณิชย์ 3.4 การส่งออกและนำเข้าสมุนไพร - ปริมาณการส่งออกสมุนไพรเฉลี่ย 2,237 ล้านบาทต่อปี แต่ไทยยังพึ่งพาการนำเข้าเป็นหลัก เฉลี่ยปีละ 12,606 ล้านบาท ซึ่งแสดงถึงการขาดความพอเพียงในวัตถุดิบภายในประเทศ	กัญชาทางการแพทย์ต้องมีการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมด้วย

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
2.2	ปัญหาการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของ กรม อันเนื่องมาจากโครงสร้างสวราชการเดิม ไม่เหมาะสม	การจัดโครงสร้างการบริหารงานด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรและ การแพทย์แผนไทยภายใต้กรมฯ ในปัจจุบัน ยังใช้รูปแบบการ บริหารที่มีการกระจายงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ โดยแต่ละ หน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง แม้มีการร่วมมือกันในบาง กรณี เช่น การสนับสนุนการขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนไทย แต่การ ขาดการจัดการข้อมูลที่ยังพอทำให้ไม่สามารถกำหนดนโยบาย เชิงยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพได้ การวิจัยด้านสมุนไพรยังไม่ ตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความ ท้าทายในการพัฒนาศักยภาพของการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ปัญหาหลักในโครงสร้างเดิม ประกอบด้วย 1) ขาดความชัดเจนใน บทบาทและภารกิจของหน่วยงาน ทำให้ขาดทิศทางการ ดำเนินงาน 2) ขาดความคล่องตัวในขั้นตอนการทำงาน ส่งผลให้ เกิดความล่าช้าในการประสานงาน 3) ขาดกลไกที่สามารถรองรับ มาตรการด้านเศรษฐกิจสุขภาพ 4) ขาดบุคลากรที่มีทักษะสูงใน การสนับสนุนการบูรณาการ 5) ขาดกลไกในการกำหนดนโยบาย และความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การปรับบทบาทของหน่วยงาน เช่น สถาบันการแพทย์แผนไทย และกองเศรษฐกิจสมุนไพร เพื่อเสริมสร้างการให้บริการที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการพัฒนามาตรฐานและกำลังคนใน ด้านการแพทย์ทางเลือกและสมุนไพร ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้อง ดำเนินการ จากการขับเคลื่อนและพัฒนาสมุนไพร พบช่องว่างใน การพัฒนาอย่างชัดเจน เช่น คุณภาพวัตถุดิบที่ไม่ได้มาตรฐาน, ข้อจำกัดในการพัฒนาธุรกิจและการขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ ของผู้ประกอบการ และการขาดข้อมูลที่สนับสนุนการกำหนด	จากการวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารงานด้าน ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย พบว่ามี ผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและ ความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ดังนี้ 1. ขาดความชัดเจนในบทบาทและภารกิจ 2. การขาดบุคลากรที่มีทักษะสูง 3. กระบวนการทำงานที่ไม่คล่องตัว 4. การสนับสนุนมาตรการเศรษฐกิจสุขภาพที่จำกัด 5. การพัฒนาที่จำเป็น 6. ความสำคัญของระบบความรู้และเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นที่จะปรับปรุงโครงสร้างการ บริหารงานเพื่อยกระดับประสิทธิภาพและ ความสามารถในการแข่งขันของการแพทย์แผน ไทยและสมุนไพรในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		นโยบาย ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนมาตรการที่สนับสนุนเศรษฐกิจสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดตั้งโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและกองเศรษฐกิจสมุนไพร จึงเป็นก้าวสำคัญในการตอบสนองต่อความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต	
2.3	วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานในอนาคต หน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยชี้แจงรายละเอียดความมีงานเพิ่มขึ้นอย่างไร หรือลักษณะงานเปลี่ยนแปลงไปประการใด	ในปี พ.ศ. 2566-2570 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจะมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพประชาชน โดยมุ่งพัฒนางานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรมให้มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อปัญหาและวิกฤตสุขภาพในระดับประเทศและระดับสากล โดยเฉพาะการสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดบริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก ที่สามารถรองรับความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนจะมีหลายแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1. การร่วมมือ (Collaboration) การสร้างความร่วมมือการทำงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานและการให้บริการ 2. การสร้างนวัตกรรม (Innovation) การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพและสร้างเศรษฐกิจสุขภาพ จะช่วยให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน	จากข้อมูลของการวิเคราะห์ภารกิจ พบว่า ภาพอนาคตของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในช่วงปี พ.ศ. 2567-2569 มุ่งเน้นการพัฒนาระบบสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาที่รอบด้าน โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือ การนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ และการปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		3. การปรับสู่ดิจิทัล (Digitization) การปรับโครงสร้างการบริการ และการจัดการข้อมูลให้เข้าสู่ระบบดิจิทัล จะช่วยให้การให้บริการ มีความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีการเสนอการปรับเปลี่ยนที่สำคัญ ได้แก่ • การปรับโครงสร้างองค์กร การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ “โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก” จะเป็นศูนย์ความเป็นเลิศในการจัดบริการ ด้านการแพทย์ดั้งเดิม • การพัฒนาบุคลากร การยกระดับความสามารถของ บุคลากรในทุกกระดับให้มีความเชี่ยวชาญตามมาตรฐาน วิชาชีพ เพื่อรองรับการให้บริการที่มีคุณภาพ • การส่งเสริมการเข้าถึงบริการ การพัฒนาระบบให้ ประชาชนเข้าถึงบริการแพทย์แผนไทยและแพทย์ ทางเลือกได้ง่ายขึ้น จะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้าน สุขภาพในประเทศ	
2.4	มีการเปลี่ยนแปลงระบบ หรือวิธีการทำงาน เฉพาะหน่วยงานหรือในภาพรวมของกรม แสดง กระบวนการดำเนินงานระหว่างหน่วย งานภายในกรม และให้เสนอแผนการนำ Digital Technology มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน หรือนำมาทดแทนเพื่อลดภาระงานที่มีอยู่เดิม	การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดย กรมฯ มีแผนการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อ สนับสนุนภารกิจของกรม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้าน เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล การพัฒนาระบบคลาวด์และโครงข่ายดิจิทัลที่มั่นคงจะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการให้บริการและการบริหารงานให้มีความ รวดเร็วและคล่องตัวมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา ความสามารถของบุคลากรให้มีทักษะด้านดิจิทัลและสามารถ	จากข้อมูลของการวิเคราะห์ภารกิจ พบว่า แผน ปฏิรูปองค์กรของกรมการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือกมีแนวทางที่ชัดเจนในการ พัฒนาระบบการบริการสุขภาพให้เข้าถึงประชาชน อย่างทั่วถึง โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อ เสริมสร้างประสิทธิภาพ การบูรณาการความรู้และ การทำงานร่วมกัน จะช่วยสร้างนวัตกรรมที่ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุค

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว การดำเนินการทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมในเอเชียภายในปี 2570 โดยการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสร้างร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ จะทำให้การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน	ปัจจุบัน และเป็นการก้าวสู่อนาคตที่ยั่งยืนในด้านสุขภาพของประเทศ
2.5	ขอเสนอให้ยุบเลิกหรือยุบรวมหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรือถ่ายโอนภารกิจ เพื่อประกอบคำขอกรณีเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มใหม่	จากการวิเคราะห์ภารกิจและหน่วยงานภายในกรมตามโครงสร้างปี 2561 จะเห็นว่า กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นหน่วยงานขนาดเล็กที่อยู่ในช่วงของการขยายบทบาทและภารกิจเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจสุขภาพและการพัฒนาสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจ ข้อเสนอการปรับโครงสร้างต้องดำเนินการตามแนวทาง One-In, X-Out ซึ่งภารกิจบางส่วนต้องถูกยุบรวมหรือถ่ายโอนให้กับหน่วยงานอื่นที่เหมาะสมกว่า โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งกรมฯ มีข้อเสนอ ดังนี้ 1. ถ่ายโอนภารกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น • ภารกิจกองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญา ซึ่งเน้นส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนอให้ยุบเลิกและ ถ่ายโอนให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการ • เหตุผล การมอบหมายให้หน่วยงานระดับจังหวัดดำเนินการจะช่วยให้การส่งเสริมภูมิปัญญาเกิดประสิทธิผลสูงขึ้น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับ	การปรับโครงสร้างและการถ่ายโอนภารกิจตามแนวทาง One-In, X-Out เป็นการดำเนินการตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนด จะทำให้กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสามารถดำเนินการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านที่มีศักยภาพสูงที่สุด นอกจากนี้ การจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อรองรับภารกิจที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจสุขภาพและสมุนไพรจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถยกระดับบทบาทของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกไปสู่ระดับสากล พร้อมสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนตามนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วและตรงจุดกว่า 2. การบูรณาการและปรับบทบาทกองวิชาการและแผนงาน • ภารกิจด้านการประสานความร่วมมือเครือข่ายการผลิต การพัฒนามาตรฐาน และการเสริมสร้างกำลังคน ให้ ยุบรวมและถ่ายโอนให้สถาบันการแพทย์แผนไทย เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก • เหตุผล การยกระดับสถาบันการแพทย์แผนไทยให้เป็น ศูนย์กลางในการขับเคลื่อนภารกิจจะช่วยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นเอกภาพ พร้อม สนับสนุนการพัฒนามาตรฐานในระดับประเทศ 3. การรวมภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ • ภารกิจด้านการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ดำเนินการโดยสถาบันการแพทย์แผนไทยและกอง การแพทย์ทางเลือก เสนอให้ ยุบรวมไว้ที่กองวิชาการ และแผนงาน • เหตุผล การรวมศูนย์ภารกิจด้านความร่วมมือระหว่าง ประเทศจะช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพใน การประสานงาน พร้อมตอบสนองต่อเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติและการขยายบทบาทของการแพทย์ แผนไทยในเวทีโลก 4. การจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทสำคัญใน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพและสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจของ	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ประเทศ กรมเสนอให้ จัดตั้งหน่วยงานใหม่ เพื่อรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้น 2 ด้านหลัก ได้แก่ 1. เศรษฐกิจสุขภาพ ผลักดันการแพทย์แผนไทย นวดแผนไทย สปา และสมุนไพรไทยสู่เวทีโลก 2. สมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ พัฒนาสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่ม	

ตารางที่ 4.3 การกิจของสวนราชการที่จะมีการแบ่งสวนราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
3	ภารกิจของสวนราชการที่จะมีการแบ่งสวนราชการใหม่ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่		
3.1	ขอบเขตหน้าที่และอำนาจของสวนราชการระดับกรม		
3.1.1	ระบุภารกิจหลักของกรม (มีกี่ด้าน)	ภารกิจของการขับเคลื่อนงานในปัจจุบันและอนาคตตามภารกิจหลัก (Core Function) ของกรม ได้ ๕ ภารกิจหลัก ใน ๑๑ ด้าน คือ 1. ภารกิจด้านวิชาการทางการแพทย์ (Academic) ○ พัฒนาศึกษาและให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ○ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนไทย ○ กำหนดและพัฒนามาตรฐานการบริการและการคุ้มครองผู้บริโภค ○ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ○ พัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานเฉพาะทางแก่บุคลากรด้านการแพทย์ ○ พัฒนาความร่วมมือด้านการแพทย์แผนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสุขภาพของประเทศไทย ผ่านการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร โดยกรมฯ มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมถึงการสร้างมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและส่งเสริมการใช้สมุนไพรอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ยังให้บริการทางการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพและพัฒนานโยบายด้านสมุนไพร เพื่อสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมสุขภาพและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับสากล

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		○ สร้างระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเป็นศูนย์อ้างอิงด้านการแพทย์แผนไทย 2. ภารกิจด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Product) ○ วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อแข่งขันในระดับสากล ○ ส่งเสริมการผลิตและการค้าในด้านสมุนไพรและบริการด้านการแพทย์แผนไทย 3. ภารกิจด้านกฎหมาย (Law) ○ คัดกรองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน ○ พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องและกลไกการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมาย 4. ภารกิจด้านบริการทางการแพทย์ (Service) ○ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ○ ให้บริการตรวจวินิจฉัย บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพตามมาตรฐาน 5. กลุ่มภารกิจด้านนโยบายสมุนไพร (Policy) ○ จัดทำและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับอุตสาหกรรมสาธารณสุขและสมุนไพร ○ กำหนดทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรของประเทศ	
3.1.2	กระบวนการทำงานหลักของกรม	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีภารกิจที่ชัดเจนในการพัฒนาและส่งเสริมบริการด้านการแพทย์แผนไทยและ	การดำเนินงานของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		สมุนไพร เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยภารกิจเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ บริการด้านการแพทย์ (Service), การผลิตยาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product), และการคุ้มครองภูมิปัญญาทางการแพทย์ (Wisdom) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ 1. ด้านบริการ (Service) ผู้รับบริการ ประชาชนที่ต้องการเข้าถึงการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ความต้องการ • บริการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน • ความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย • ทางเลือกในการรักษาที่เหมาะสมกับกลุ่มวัย แนวทางการให้บริการ • พัฒนาระบบบริการและนวัตกรรมให้มีคุณภาพ • จัดฝึกอบรมและประชุมเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ • พัฒนาศักยภาพแพทย์แผนไทยเพื่อสร้างความเชื่อมั่น 2. ด้านผลิตยาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product) ผู้รับบริการ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สมุนไพรและสถานบริการสาธารณสุข ความต้องการ • ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพและมาตรฐาน • การตรวจรับรองคุณภาพที่น่าเชื่อถือ แนวทางการให้บริการ • ประกวดผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อยกระดับคุณภาพ	บริการและผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน และสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพการแพทย์แผนไทย เน้นการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจและสุขภาพของประชาชน

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		• ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมผู้ประกอบการ • ส่งเสริมช่องทางการขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3. ด้านคัมภีร์ภูมิปัญญา (Wisdom) ผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนไทยประยุกต์ ความต้องการ • การเข้าถึงข้อมูลตำรับยาและการแพทย์แผนไทย • การพัฒนาศักยภาพและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ แนวทางการให้บริการ • จัดทำคู่มือและฝึกอบรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ • เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เข้าใจง่าย • การรับรองหมอฟันบ้านอย่างถูกต้องและรวดเร็ว	
3.2	เปรียบเทียบการแบ่งส่วนราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ขอปรับปรุงใหม่ เปรียบเทียบโดยระบุว่ามีการปรับปรุงอย่างไร	การแบ่งส่วนราชการของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในส่วนกลาง การพัฒนาระบบราชการในปัจจุบันมีความต้องการในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และตอบสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ การแบ่งส่วนราชการในปัจจุบัน กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในปัจจุบันประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบด้านการบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ 1. กลุ่มตรวจสอบภายใน 2. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร 3. สำนักงานเลขานุการกรม	การปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกทำให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเศรษฐกิจได้ดียิ่งขึ้น การจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อรองรับการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจสมุนไพรและการแพทย์แผนไทยเป็นการตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลในการทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพและการแพทย์ที่มีคุณภาพในระดับโลก

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		4. กองการแพทย์ทางเลือก 5. กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย 6. กองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร 7. กองวิชาการและแผนงาน 8. สถาบันการแพทย์แผนไทย การปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเสนอให้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการโดยการจัดตั้งหน่วยงานใหม่จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ 9. กองเศรษฐกิจสมุนไพร 10. โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และนโยบายรัฐบาลที่มุ่งหวังให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์และสุขภาพในระดับสากล	
3.3	หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการระดับกอง		
3.3.1	ชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการระดับกองในปัจจุบัน	ปรับภารกิจกรม การปรับบทบาทภารกิจของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายกระทรวงปี 2561 ดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบาย	การปรับภารกิจใหม่ของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสะท้อนถึง การขยายบทบาทเชิงนโยบายและเศรษฐกิจ พร้อมกับการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยยังคงรักษา

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		- เพิ่มบทบาทในการสนับสนุนเศรษฐกิจ ตามแผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาล นโยบาย “Health for Wealth” และแผนปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2567-2569 ซึ่งผลักดันให้ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยมีบทบาทเป็นทั้ง Policy Advocate ในการกำหนดนโยบายสมุนไพร และ Facilitator ในการส่งเสริมผู้ประกอบการ - เพิ่มภารกิจด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติเรื่อง “อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร” เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็น ศูนย์กลางบริการสุขภาพระดับโลก ครอบคลุมทั้งสุขภาพกายและจิตใจ • โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยี ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันและแผนไทย - เพิ่ม ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 ซึ่งระบุให้กรมมีบทบาทสนับสนุนผู้ประกอบการในห่วงโซ่คุณค่าทางสุขภาพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาไทยด้วยนวัตกรรม - เพิ่ม ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ขยายบทบาทเชิงนโยบายและเศรษฐกิจ <u>ปรับหน้าที่และอำนาจกรม</u> ดำเนินการการปรับหน้าที่และอำนาจ จำนวน 12 ข้อ และเพิ่มเติมจำนวน 2 ข้อ โดยการขยายบทบาทของอำนาจหน้าที่ สามารถสรุปวิเคราะห์ได้ ดังนี้	อัตลักษณ์การแพทย์ดั้งเดิม และเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการด้วยนวัตกรรมที่ทันสมัย การปรับอำนาจหน้าที่กรม ดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นร่างการปรับปรุงภารกิจกรมฯ ตามหนังสือเวียนกลุ่มพัฒนาระบบบริหารที่ สธ 0505/ว267 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2567

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		1) เพิ่มอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ข้อ 5 กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยกรมทำหน้าที่เป็น - Policy Advocacy : จัดทำข้อเสนอเพื่อออกกฎหมายลำดับรองให้สามารถดำเนินการไปในทิศทางตามกฎหมายกำหนด 2) เพิ่มอำนาจหน้าที่ “วิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยี” ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 โดยกรมทำหน้าที่เป็น - Facilitator : โดยส่งเสริมให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านสมุนไพรให้เป็นไปในทิศทางตามอำนาจหน้าที่ข้อ 2 และทำให้เกิดนวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่มีความเข้มแข็งจนสามารถแข่งขันกับประเทศคู่เทียบ และบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสุขภาพ (Health for Wealth) 3) เพิ่มอำนาจหน้าที่ “สร้างความรอบรู้” ซึ่งถูกกำหนดให้ดำเนินการภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี แผนย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ โดยพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริม และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและด้านสุขภาวะที่ถูกต้อง พัฒนาภาคีเครือข่ายประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีความรู้ สร้างเสริมความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของคนทุกกลุ่มวัย โดยกรมมีบทบาทเป็น	และมติคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2567 เห็นชอบตามข้อเสนอการปรับหน้าที่และอำนาจกรม

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		Facilitator หน้าที่ และอำนาจปรากฏอยู่ในของกองวิชาการและแผนงาน 4) ปรับภารกิจให้สอดคล้องตามพรบ.คุ้มครองฯ และระเบียบหมอฟันบ้านฯ 5) ยุบเลิกภารกิจ “ส่งเสริม และสนับสนุน” โดยให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดำเนินการ 6) เพิ่มอำนาจหน้าที่ “เป็นศูนย์อ้างอิง” ซึ่งถูกกำหนดให้ดำเนินการภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน และแผนย่อยการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ นอกจากนี้กรมดำเนินการภายใต้ 1. พรบ.การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 2. พรบ.การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2565 3. พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ 4. พรบ.การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 รองรับการใช้ข้อมูลขับเคลื่อนการดำเนินงานทุกหน่วยงานในกรม รวมถึง กองเศรษฐกิจสมุนไพรและโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยกรมมีบทบาทเป็น Facilitator หน้าที่ และอำนาจปรากฏอยู่ในกองวิชาการและแผนงาน 7) อำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น “การวิจัย และยกระดับการดำเนินการ ...วัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาสมุนไพร” ถูกกำหนดให้ดำเนินการภายใต้	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		- พรบ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 - นโยบายรัฐบาล Thailand Vision วิสัยทัศน์ที่ 2 ศูนย์กลางด้าน การแพทย์ และ สุขภาพ (Wellness & Medical Hub) ผลักดัน อุตสาหกรรมสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรของ โลก โดยกำหนดบทบาทเป็น New Operator เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ ที่เป็นนวัตกรรมของประเทศ ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพใน ประเทศ รวมถึงความต้องการของพลโลก หน้าที่ และอำนาจ ปรากฏอยู่ในกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร 8) เพิ่มอำนาจหน้าที่ข้อ 12. ให้การเพิ่มพูนความรู้และทักษะการ ปฏิบัติงาน พัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการแพทย์แผน ไทยและการแพทย์ทางเลือกแก่แพทย์แผนไทย และบุคลากร ทางด้านสุขภาพ และข้อ 13. จัดให้มีบริการรักษาพยาบาลและ การวิจัยด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ได้ มาตรฐาน เพื่อรองรับการส่งต่อผู้ป่วยเฉพาะโรคหรือเฉพาะทาง และแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตาม - แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น อุตสาหกรรมและ บริการแห่งอนาคต แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ ครบวงจร เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการ สุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ผสมผสานความเชี่ยวชาญทั้งใน การแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) หมายเหตุที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง กลยุทธ์ที่ 2 การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพระดับโลก และ กลยุทธ์ที่3 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้อุตสาหกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ - นโยบายของรัฐบาล Thailand Vision วิสัยทัศน์ที่ 2 ศูนย์กลางด้านการแพทย์และสุขภาพ (Wellness & Medical Hub) ผลักดันอุตสาหกรรมสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรของโลก ซึ่งรวมถึงการผลักดันการแพทย์แผนไทย นวดแผนไทย สปา แผนไทย และสมุนไพรไปสู่เวทีโลก - แผนปฏิรูปองค์กรกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2567-2569) ในการจัดตั้งกลุ่มภารกิจเศรษฐกิจสุขภาพ (Health for Wealth) ซึ่งทำให้เพิ่มภาระหน้าที่โดยกรมมีบทบาทเป็น New Operator ในการจัดบริการเฉพาะทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของประเทศ รวมทั้งทำหน้าที่การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางให้กับแพทย์แผนไทย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ที่โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก <u>หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานหลัก (Core Function)</u> 1. สถาบันการแพทย์แผนไทย -การปรับปรุงถ้อยคำตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556ปรับให้สอดคล้องกับคำจำกัดความตาม	การปรับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในกรมดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นร่างการปรับปรุงภารกิจกรมฯ ตามหนังสือเวียนกลุ่มพัฒนาระบบบริหารที่ สธ 0505/ว267 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2567

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		พระราชบัญญัติฯ ซึ่ง “เวชกรรมไทย” หมายรวมถึง ผดุงครรภ์ไทย เภสัชกรรมไทย และการนวดไทย พร้อมปรับถ้อยคำให้กระชับ -ปรับลด ภารกิจข้อ 3 เดิมที่เกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทางคลินิกให้เป็นหน้าที่ของโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ปฏิบัติ (Operator) เพิ่มบทบาทใหม่ โดยให้สถาบันฯ มีหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (Facilitator) ในการผลิตบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยและหมอนวดไทยให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อสนับสนุนเป้าหมายด้านสุขภาพและการแพทย์แห่งอนาคตตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 และนโยบาย Thailand Vision ของรัฐบาลที่เน้นผลักดันไทยให้เป็นศูนย์กลางการแพทย์และสุขภาพในระดับสากล -ยุบรวมภารกิจที่ซ้ำซ้อนและกำหนดให้กองวิชาการและแผนงานรับผิดชอบตามแนวทาง “One-In, X-Out” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน -เพิ่มคำขยายเพื่อให้สถาบันฯ สามารถตอบสนองเป้าหมายที่ต้องการให้เป็นหน่วยงานวิชาการด้านการแพทย์แผนไทยที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ -ปรับถ้อยคำให้สอดคล้องกับการจำกัดความของ “เวชกรรมไทย” ตามพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้การสื่อสารกระชับและตรงประเด็น 2. กองการแพทย์ทางเลือก	และมติคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2567 เห็นชอบตามข้อเสนอการปรับหน้าที่และอำนาจกรม

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ยุบรวมภารกิจประสานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการแพทย์แผนจีนและการแพทย์ทางเลือกอื่น ไว้ที่กองวิชาการและแผนงานตามแนวทาง “One-In, X-Out” ลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการดำเนินงาน โดยให้กองวิชาการและแผนงานเป็นหน่วยหลักในการกำกับดูแลภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านวิชาการ และปรับหน้าที่และอำนาจ ใหม่ เป็นประสานความร่วมมือเครือข่ายการแพทย์แผนจีนและการแพทย์ทางเลือกอื่น ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือเครือข่ายที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะเจาะจงทางเนื้อหาวิชาการ ความจำเป็นทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระหว่างไทย-จีน และประเทศอื่นที่นำศาสตร์การแพทย์ทางเลือกเข้ามาใช้ในประเทศไทย 3. กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย ยุบเลิกภารกิจ “ส่งเสริม และสนับสนุน” โดยให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดำเนินการ - ยุบรวมภารกิจต่างประเทศไว้ที่กองวิชาการและแผนงานตามแนวทาง (One-In, X-Out) <u>หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานสนับสนุน (Support Function)</u> 1. กองวิชาการและแผนงาน เนื่องจากเป็นหน่วยงานเป็น Support Function ที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายในการแยกกลุ่มงานสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ จัดตั้งเป็นกอง จึงทำให้ต้องมีการทบทวนปรับปรุงหน้าที่และอำนาจ ดังนี้	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		- ปรับถ้อยคำให้กระชับโดยเน้นการสร้างความรอบรู้สู่ประชาชน ลดการสร้างข่าวปลอมและข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสมุนไพร - ปรับเปลี่ยนถ้อยคำ จากสารสนเทศ เป็น “ดิจิทัล” ซึ่งเป็นการเพิ่มใหม่ของหน้าที่และอำนาจ ที่ตอบสนองต่อแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพ ภาครัฐ แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน และแผนย่อยการ พัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ พรบ.การบริหารงานและการ ให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 พรบ.การรักษาความ มั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 พรบ.การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2565 ที่ต้องดำเนินการ support ทุกหน่วยงานในกรม โดยมีหน้าที่ดูแล ด้านเทคโนโลยีของกรมฯ โดยรับผิดชอบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดูแลคลังข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่ง ครอบคลุมระบบบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือกทั้งประเทศ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงกับกรมอื่นๆ เพื่อ สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารในมิติกว้าง - ปรับลด หน้าที่และอำนาจ “ประสานความร่วมมือเครือข่ายการผลิต...” ไปให้สถาบันการแพทย์แผนไทยดำเนินการ โดยกอง วิชาการและแผนงานมีบทบาทในการรวบรวมข้อมูลประกอบการ จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเสนอผู้บริหารตัดสินใจในระดับประเทศ - เพิ่มใหม่ ของหน้าที่และอำนาจ มีบทบาทเป็นทั้ง Facilitator และsupport ที่ใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยี สารสนเทศ มาช่วยพัฒนารูปแบบบริการการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ทางเลือก รวมถึงพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิง	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ยุทธศาสตร์ เช่น Data Analytic เพื่อพยากรณ์ทิศทาง แนวโน้ม การบริโภคสมุนไพรในประเทศ เป็นต้น โดยดำเนินการภายใต้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน และแผนย่อยการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ พรบ.การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.2562 - เพิ่มใหม่ ของหน้าที่และอำนาจ มีบทบาทเป็นหน่วยงานกลาง ประสานความร่วมมือ สนับสนุน รวบรวมข้อมูลวิชาการด้านภูมิ ปัญญาการแพทย์แผนไทยกับหน่วยงานภายในกรมเสนอต่อ ผู้บริหารในระดับยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ - ตอบสนองต่อเป้าหมาย “ประเทศไทยเป็นผู้นำการแพทย์ดั้งเดิม ของเอเชีย” - เพิ่มหน้าที่และอำนาจ “สร้างความรอบรู้” ซึ่งมีบทบาทเป็นทั้ง Facilitator และsupport - เพิ่มใหม่ ของหน้าที่และอำนาจ มีบทบาทเป็นทั้ง Facilitator และsupport เพื่อประเมินความคุ้มค่าของเทคโนโลยีทาง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และจัดทำข้อเสนอ ทางเลือกให้ผู้บริหารตัดสินใจนำมาใช้ในระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายได้ตามแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต - แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร เพื่อให้ไทย เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) - หมุดหมายที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		กลยุทธ์ที่ 2 การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพระดับโลก และ กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้อุตสาหกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ นโยบายของรัฐบาล Thailand Vision วิสัยทัศน์ที่ 2 ศูนย์กลางด้านการแพทย์และสุขภาพ (Wellness & Medical Hub) ผลักดันอุตสาหกรรมสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรของโลก ซึ่งรวมถึงการผลักดันการแพทย์แผนไทย นวดแผนไทย สปาแผนไทย และสมุนไพรไปสู่เวทีโลก <u>หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (Policy Function)</u> 1) กองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่และอำนาจใหม่ จำนวน 10 ข้อ เนื่องจาก เป็นหน่วยงานจัดตั้งใหม่ มีบทบาทเป็น Policy Advocacy ดำเนินการตาม พรบ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานเป็นทั้งงานเชิงนโยบายและงานเชิงปฏิบัติที่ครอบคลุมทุกด้านของสมุนไพร ตั้งแต่การดูแลการผลิต การพัฒนา การส่งเสริม ไปจนถึงการจัดการภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย เพื่อสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจและการยอมรับในระดับสากล วิเคราะห์ได้ดังนี้ 1. ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อให้ทุกอย่างเป็นไปตามมาตรฐานและความปลอดภัยที่กำหนดไว้ 2. พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ โดยศึกษาวิจัยและเสนอแนวทางนโยบายให้กับรัฐบาล รวมถึงประสานงานและ	การกำหนดหน้าที่และอำนาจตามการวิเคราะห์ ผู้จัดทำเห็นว่ากองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจต้องทำหน้าที่ครอบคลุมตั้งแต่การดูแลตามกฎหมาย การวางยุทธศาสตร์และนโยบาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมเศรษฐกิจ และการสร้างความร่วมมือทั้งหมดนี้เพื่อให้สมุนไพรไทยมีคุณภาพ มูลค่า และยอมรับในระดับสากล

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		ติดตามการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ 3. บริหารจัดการการทำงานของคณะกรรมการฯ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายสมุนไพรเป็นไปอย่างราบรื่น 4. ศึกษาและรายงานข้อมูลเศรษฐกิจและการตลาดสมุนไพร พร้อมทั้งเจาะลึกข้อมูลสมุนไพรแชมป์ที่มีศักยภาพสูง เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมุนไพรได้ตรงจุดมากขึ้น 5. เฝ้าระวังและหาวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาสมุนไพรในทุกจุด พร้อมทั้งเสนอการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร 6. วิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอสำหรับความร่วมมือด้านสมุนไพรกับต่างประเทศ รวมถึงประเมินผลกระทบจากความร่วมมือ 7. ส่งเสริมผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความรู้และศักยภาพที่เพียงพอ 8. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้สูงขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ที่ดีของสมุนไพรไทยทั้งในและต่างประเทศ 9. บริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านตัวชี้วัดเศรษฐกิจสมุนไพร เพื่อให้เข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้สะดวก รวมถึงพัฒนาต่อยอดสมุนไพรให้มีมูลค่าเพิ่ม 2) โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน เป็นหน่วยงานจัดตั้งใหม่ มีหน้าที่และอำนาจใหม่ มีบทบาทเป็น New Operator ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ทั้งในเชิงวิชาการและ	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		การปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการรักษาที่มีคุณภาพ และเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศจากองค์ความรู้ทางการแพทย์ที่มีเอกลักษณ์และศักยภาพในการบูรณาการกับศาสตร์การแพทย์สาขาอื่น ๆ วิเคราะห์ได้ดังนี้ 1. ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้จริง รวมถึงการบูรณาการกับการแพทย์สาขาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์การรักษาสุขภาพของคนในปัจจุบันและอนาคต 2. เป็นศูนย์กลางการวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ ในด้านการวิจัย เพื่อให้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งในด้านวิชาการและการใช้จริงทางคลินิก 3. ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีไปยังสถานบริการสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ให้บริการมีความเข้าใจและสามารถบูรณาการการแพทย์แผนไทยกับการแพทย์สาขาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. จัดบริการเฉพาะทางเพื่อการรักษาและส่งต่อผู้ป่วยด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่เน้นการรักษาเฉพาะทาง และรองรับการส่งต่อผู้ป่วยจากสถานบริการอื่น โดยเฉพาะการบูรณาการกับการแพทย์แผนปัจจุบัน 5. เพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากรทางการแพทย์ในหลากหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนไทย แพทย์แผนจีน หรือบุคลากรด้านสาธารณสุข เพื่อยกระดับมาตรฐานการรักษาด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		6. ให้บริการศึกษาวิจัยทางคลินิกด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	

ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดและคาเป้าหมายที่เป็นผลจากการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของสวนราชการ/สวนราชการระดับต่ำกว่ากรมใหม่

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
4.4.1	ตัวชี้วัดระดับกรม ทั้งผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcomes) ที่แสดงถึง ประสิทธิภาพ จากการปรับปรุงการแบ่งส่วน ราชการภายในกรมในครั้งนี้	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (กรมฯ) ได้ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติการกิจและบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ “การเป็น ผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมของเอเชียภายในปี 2570” ซึ่งเน้น	การกำหนดตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์ของกรมการ แพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นข้อมูล ที่มาจากการพิจารณาร่วมกันของผู้บริหารระดับสูง กรมฯ และบุคลากรกรม ร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. ผู้วิเคราะห์เห็นว่าตัวชี้วัดความสำเร็จจากการ ปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการได้สะท้อน
4.4.2	ตัวชี้วัดระดับกอง ทั้งผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcomes)	ความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพผ่านการแพทย์แผนไทย สมุนไพร และการแพทย์ทางเลือก พร้อมขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย จากฐานการแพทย์พื้นถิ่นสองหน่วยงานหลัก ได้แก่ กองเศรษฐกิจ สมุนไพร และ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายนี้ โดย เป้าหมายของกรมฯ สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุข และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การกำหนดตัวชี้วัดแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างระบบบริการ สุขภาพ การวิจัยทางวิชาการ และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่าน สมุนไพรและการแพทย์ดั้งเดิม ซึ่งสรุปได้ดังนี้ เป้าหมายที่ 1 ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในประชาชน • ตัวชี้วัด ร้อยละของประชาชนที่เลือกใช้ยาสมุนไพรเพื่อ ดูแลสุขภาพตนเอง • Baseline (2564-2565) 1.48% • เป้าหมายในปี 2570 ไม่น้อยกว่า 4% การเพิ่มการใช้สมุนไพรสะท้อนถึงความพยายามในการสร้างความ เชื่อมั่นในสมุนไพรไทยและลดการพึ่งพายาแผนปัจจุบัน ทั้งนี้ สอดคล้องกับแผนแม่บทด้านสุขภาพ ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความ รอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน	ถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสุขภาพและ เศรษฐกิจของประเทศ โดยยกระดับคุณภาพ บริการและขยายตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับ สากล นโยบายยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเป้าให้กรม เป็นผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมในเอเชียภายในปี 2570 ซึ่งตามแนวทางของสำนักงานก.พ.ร. การ แบ่งส่วนราชการภายในกรม ตัวชี้วัดต้องสามารถ วัดผลได้เป็นรูปธรรม ทั้งระดับผลผลิต และผลลัพธ์ และต้องรายงานผลการดำเนินงานได้ในระยะ ๑ ปี หลังจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการมีผลบังคับ ใช้ และรายงานผลการดำเนินงานต่อเนื่องตามที่ ก.พ.ร. กำหนด เพื่อประกอบการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ และความคุ้มค่าของหน่วยงานที่จัดตั้ง ขึ้นใหม่

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		เป้าหมายที่ 2 พัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้เป็นที่ยอมรับ • ตัวชี้วัด ร้อยละของประชาชนที่ใช้บริการการแพทย์แผนไทยและทางเลือกในระบบสาธารณสุข • Baseline (2564-2565) 4.58% • เป้าหมายในปี 2570 ไม่น้อยกว่า 9% การเพิ่มความเชื่อมั่นและการยอมรับในบริการทางการแพทย์แผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของการรองรับความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง แผนนี้ยังช่วยลดภาระในระบบสาธารณสุขทั่วไปและเสริมสร้างระบบบริการที่ทันสมัย เป้าหมายที่ 3 ส่งเสริมเศรษฐกิจผ่านผลิตภัณฑ์สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย • ตัวชี้วัด 1 มูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศ ○ Baseline (2565) 52,110 ล้านบาท ○ เป้าหมายในปี 2570 ไม่น้อยกว่า 90,000 ล้านบาท • ตัวชี้วัด 2 ลำดับของมูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยในเอเชีย ○ Baseline อันดับ 5 ○ เป้าหมายในปี 2570 ติดอันดับ 3 อันดับแรกของเอเชีย การผลักดันการใช้สมุนไพรไม่เพียงสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน แต่ยังช่วยเพิ่มรายได้จากการส่งออก โดยมุ่งเน้น	

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับ สากล	

ตารางที่ 4.5 คาใช้จ่าย

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
4.5.1	งบประมาณตามแผนงาน/โครงการ ของส่วนราชการที่ขอปรับปรุง และประมาณการ คาใช้จ่ายในงบประมาณถัดไป (๓ ปีข้างหน้า) เฉพาะส่วนราชการ ที่ขอปรับปรุง โดยจำแนกรายละเอียดงบประมาณตามงบรายจ่าย ได้แก่ งบบุคลากร (งบประมาณที่เพิ่มขึ้นจาก การขอจัดตั้งส่วนราชการระดับกองเพิ่มใหม่) งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น	เมื่อมีการแบ่งส่วนราชการภายในกรมฯ ตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดให้ต้องมีข้อมูลงบประมาณของส่วนราชการประกอบการพิจารณา ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากกองวิชาการ และแผนงาน ตามเอกสารงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2567 วิเคราะห์จำแนกงบประมาณ ได้ดังนี้ 1. ภาพรวมงบประมาณและการเพิ่มขึ้นของรายจ่าย รายจ่ายรวมในปี 2567 อยู่ที่ 389.04 ล้านบาท มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนถึง 608.56 ล้านบาทในปี 2570 คาดการณ์ว่าการดำเนินงานจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของโครงการหรือการพัฒนาในภาคส่วนต่าง ๆ 2. งบประมาณเงินในงบประมาณและนอกงบประมาณ ส่วนที่ได้รับจากเงินงบประมาณหลักค่อนข้างมีสัดส่วนสูง โดยคิดเป็นกว่า 80% ของรายจ่ายทั้งหมดในปี 2567 และคาดว่าจะอยู่ในช่วงใกล้เคียงกันต่อเนื่องทุกปี อย่างไรก็ตาม เงินนอกงบประมาณที่มีสัดส่วนเริ่มต้นจาก 68.56 ล้านบาทในปี 2567 เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในแต่ละปี จนถึง 172.75 ล้านบาทในปี 2570 ซึ่งบ่งบอกถึงการพึ่งพาแหล่งทุนเสริมสำหรับการสนับสนุนโครงการพัฒนาที่สำคัญหรือการขยายแผนงาน 3. การวิเคราะห์ตามประเภทงบประมาณในงบหลัก งบบุคลากร มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 128.83 ล้านบาทในปี 2567 เป็น 154.92 ล้านบาทในปี 2570 ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับอัตรากำลังที่มีเพิ่มขึ้นตามกรอบอัตรากำลังและพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานที่ขยายตัวขึ้น	งบประมาณโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการพัฒนากรมฯ และการขยายการดำเนินงานในด้านงบลงทุนที่เพิ่มขึ้นมาก ควรติดตามประสิทธิภาพการใช้งบให้เป็นไปตามเป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกัน งบดำเนินงานและเงินอุดหนุนอาจต้องพิจารณาปรับให้สอดคล้องกับความต้องการจริงเพื่อลดค่าใช้จ่ายส่วนที่ไม่จำเป็น

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		งบดำเนินงาน เพิ่มขึ้นในปีแรก ๆ แต่หลังจากปี 2568 คงที่ที่ 108.89 ล้านบาทในปีถัดไป บ่งบอกถึงการตั้งงบดำเนินงานที่เพียงพอต่อความต้องการในระยะยาว งบลงทุน มีการเพิ่มขึ้นมากที่สุดจาก 68.76 ล้านบาทในปี 2567 เป็น 163.79 ล้านบาทในปี 2569 ก่อนจะลดลงในปี 2570 สู่ 147.13 ล้านบาท การเพิ่มขึ้นอย่างมากในงบลงทุนสะท้อนถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงการใหม่ ๆ แต่ในระยะยาวค่อย ๆ ปรับลดเพราะลงทุนดำเนินการครบตามแผนการลงทุน โครงสร้างองค์กรแล้ว งบเงินอุดหนุน และ งบรายจ่ายอื่น คงที่ในระดับเดียวกัน โดยมีแนวโน้มไม่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าเป็นส่วนที่มีการจัดสรรเพียงพอแล้ว	
4.5.2	งบประมาณที่เพิ่มขึ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการ	งบประมาณที่ต้องแจ้งรายละเอียดงบประมาณสำหรับตำแหน่ง "ผู้อำนวยการ" หรือหัวหน้าหน่วยงานใหม่ จำเป็นต้องอ้างอิงข้อมูลจากกฎและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. กฎ ก.พ. ว่าด้วยการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. 2567 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญได้รับเงินประจำตำแหน่งครอบคลุมถึงระดับตำแหน่ง ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ ตลอดจนเงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น การได้รับค่าตอบแทนในกรณีที่ต้องปฏิบัติหน้าที่นอกเวลาราชการ การกำหนดอัตราเงินประจำตำแหน่งในแต่ละระดับ รวมถึงการปรับปรุงเงินประจำตำแหน่งให้สอดคล้องกับลักษณะงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในการจ่ายค่าตอบแทน	การจะตั้งงบประมาณให้ตำแหน่งผู้อำนวยการในหน่วยงานตั้งใหม่ ต้องอ้างอิงกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อความถูกต้อง โดยมี 2 ส่วนหลัก ๆ ที่ต้องพิจารณาตามกฎหมาย ก.พ. พ.ศ. 2567 ว่าเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการจะได้เท่าไร ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับระดับของตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการปรับตามความเหมาะสมของงานด้วย และระเบียบกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2547 เรื่องค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากเงินเดือน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ฯลฯ ซึ่งสำคัญมากเวลาที่ต้องปฏิบัติงานนอกสถานที่หรือต้องทำงานในพื้นที่พิเศษ ดังนั้น การแจ้งรายละเอียด

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
		นอกเหนือจากเงินเดือนให้กับข้าราชการและลูกจ้างประจำในหน่วยงานราชการ ซึ่งรวมถึงเงินค่าตอบแทนพิเศษ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานในพื้นที่พิเศษหรือพื้นที่เสี่ยง รวมทั้งการปรับปรุงอัตราค่าตอบแทนตามระยะเวลาและประเภทของงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้วิเคราะห์เห็นว่า การแจกจ่ายรายละเอียดงบประมาณควรต้องระบุรายละเอียดของโครงสร้างหน่วยงานใหม่ รวมถึงภารกิจและหน้าที่ของตำแหน่งผู้อำนวยการ และพิจารณาอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งที่สอดคล้องกับกฎ ก.พ. ที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2567 รวมถึงคำนวณค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากเงินเดือน เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ตามระเบียบกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน	งบประมาณของตำแหน่งนี้ จะต้องคำนวณทั้งเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าตอบแทนพิเศษต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามกฎหมายระเบียบที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4.6 ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

ลำดับ	ประเด็นการวิเคราะห์	การวิเคราะห์ภารกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ผลการวิเคราะห์
4.6.1	ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการที่ได้อัป ปรุงใหม่	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวง สาธารณสุข กำลังดำเนินการปรับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ กรมใหม่ เพื่อให้เหมาะกับการพัฒนางานและการตอบโจทย์ปัญหา สุขภาพของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป จากกฎกระทรวงปี 2561 ออกเป็นฉบับใหม่ที่มีการแบ่งงานภายในกรมชัดเจนขึ้น โดยยังคง หน้าที่พัฒนาความรู้ทางวิชาการและบริการด้านการแพทย์แผน ไทย การแพทย์ทางเลือก และการใช้สมุนไพรอย่างปลอดภัย มีการ วิจัย พัฒนามาตรฐานการรักษา และการสร้างเครือข่ายทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการคุ้มครองภูมิปัญญาไทยและ การส่งเสริมการใช้สมุนไพร นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งส่วนราชการ ภายในกรมตามหน้าที่ชัดเจน เช่น กองการแพทย์ทางเลือกเน้น พัฒนาการแพทย์แผนจีนและศาสตร์ทางเลือกอื่นๆ กองคุ้มครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์และพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านไทย กอง พัฒนายาแผนไทย เน้นวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้ได้ มาตรฐาน เป็นต้น และประสานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในและนอก ประเทศเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพเชิงทางเลือกให้มีคุณภาพและ มาตรฐาน รองรับประชาชนที่ต้องการใช้บริการ ช่วยส่งเสริม เศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่น	การปรับอำนาจหน้าที่กรม ดำเนินการจากการ วิเคราะห์กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการ แพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวง สาธารณสุข พ.ศ. 2561 และจัดทำอำนาจหน้าที่ จากการทบทวนบทบาท ภารกิจภาพรวมของ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และรับฟังความคิดเห็นร่างการปรับปรุงภารกิจ กรมฯ ตามหนังสือเวียนกลุ่มพัฒนาระบบบริหารที่ สธ 0505/ว267 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 และมติคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2567 เห็นชอบตามข้อเสนอการปรับหน้าที่และอำนาจ กรม

บทที่ 5

บทสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมุ่งเน้นวิเคราะห์ถึงการจัดโครงสร้างใหม่และการปรับปรุงบทบาทภารกิจภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยมีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานใหม่ จำนวน 2 กอง ได้แก่ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกองเศรษฐกิจสมุนไพร มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสมุนไพรและยกระดับการบริการทางการแพทย์แผนไทยซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจสุขภาพให้เป็นกลไกหลักของประเทศ การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ต้องดำเนินการตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565 โดยเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากสำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานก.พ. สำนักงานงบประมาณ ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม) ดำเนินการเพื่อรองรับกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจสุขภาพตามแผนปฏิรูปองค์กรกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2567 – 2569)

การปรับโครงสร้างเป็นผลมาจากบทบาทสำคัญของกรมฯ ในการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์ทางเลือกให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและตอบสนองต่อแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย กรมฯ จำเป็นต้องขยายบทบาทให้ครอบคลุมมากขึ้น เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมสุขภาพ (Health for Wealth) ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากแผนปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะในส่วนของ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์แผนไทย การจัดตั้งโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและบริการเฉพาะทางที่ผสมผสานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการรักษาและเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ทั่วถึง ขณะเดียวกันกองเศรษฐกิจสมุนไพรมุ่งเน้นในการวิจัยและพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมการผลิต การตลาด และการสร้างความมั่นคงในเศรษฐกิจสมุนไพร โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถขยายฐานลูกค้าในตลาดโลก ซึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การปรับโครงสร้างช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านการแพทย์ดั้งเดิมของเอเชียภายในปี 2570 โดยตัวชี้วัดที่สำคัญจะเน้นความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและบริการทางการแพทย์แผนไทย การเพิ่มรายได้ของผู้ประกอบการจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร และความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยในตลาดโลก การปรับโครงสร้างต้องบูรณาการกิจเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความคล่องตัว ตามแนวทางของการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมฯ จึงได้เสนอให้ยุบภารกิจที่มีความซ้ำซ้อนและโอนภารกิจไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการอย่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง เพื่อให้การดำเนินงานของกรมฯ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมุนไพรและบริการทางการแพทย์ที่ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงการรวมภารกิจด้านต่างประเทศ และการพัฒนากำลังคนซึ่งการปรับภารกิจหน่วยงานภายในกรมฯ จะสามารถให้บริการประชาชนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ

จากการปรับโครงสร้างกรมฯ ยังพบว่าอาจมีปัญหาอุปสรรคภายหลังและปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินการเป็นเรื่องอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ จากการลดภารกิจและตัดแบ่งภารกิจไปให้หน่วยงานอื่น ซึ่งยังซ้ำซ้อนกันอยู่ ทำให้มีเจ้าภาพทับซ้อน เช่น ปัญหาเรื่องการผลิต พัฒนามาตรฐานการผลิตและพัฒนา กำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบสุขภาพระหว่างกองวิชาการและแผนงานและสถาบันการแพทย์แผนไทย เป็นต้น ปัญหาเรื่องปัจจัยในการบริหาร การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติงานเดิม ซึ่งไม่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ทัน หรือมีการมอบภารกิจและความรับผิดชอบแต่ไม่มีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ให้ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเรื่องการถ่ายโอนบุคลากร จากการเกลี่ยบุคลากร ทำให้บางหน่วยงานขาดแคลนอัตรากำลัง ทั้งๆ ที่มีการกิจและปริมาณงานที่มาก ในขณะที่บางหน่วยงานได้รับบุคลากรเพิ่มโดยที่ไม่มีการกิจรองรับที่เหมาะสมหรือเท่าเทียมกัน ปัญหาในเรื่องกฎหมายเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของหน่วยงานนั้นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการแบ่งส่วนราชการภายในกรม เมื่อมีการปรับโครงสร้างกรมฯ สะท้อนให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคจากโครงสร้างใหม่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันด้านความเข้าใจร่วมกันในเรื่องวัตถุประสงค์ นโยบาย กลยุทธ์ และการทำงานเป็นทีมในลักษณะที่ถาวรและต่อเนื่อง แต่ก็มีลักษณะคลุมเครือที่กำหนดไว้ไม่ชัดเจน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจและมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของระบบราชการและจะต้องทำให้งานสำเร็จ

ผลลัพธ์จากการแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ควรสะท้อนถึงการจัดการและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการปรับโครงสร้างราชการควรคำนึงถึงประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของการบริการอย่างจริงจัง และการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ จากการจัดทำคำชี้แจงฯ พบว่า การแบ่งส่วนราชการภายในกรม ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในกรม และระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุนี้ การแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจึงควรได้รับการเห็นชอบในหลักการให้มีการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยึดหยุ่น กระทัดรัด มุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างสะดวกและมีคุณภาพตอบสนองนโยบายภาครัฐ

จากการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 วันจันทร์ที่ 9 กันยายน 2567 โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการและรับความเห็นของคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มอบให้ฝ่ายเลขานุการปรับแก้ไขเอกสารโดยส่งให้คณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ตรวจสอบก่อนเสนอคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงสาธารณสุข ภายในวันที่ 30 กันยายน 2567 และรับทราบข้อสังเกตตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2565 ในการกำหนดตำแหน่งรองปลัดกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มเติม 1 ตำแหน่ง ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของ อ.ก.พ.ร.

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานเพื่อการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม พบปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดทำคำชี้แจง ดังนี้

1. การสื่อสารไม่ชัดเจนหรือไม่เพียงพอระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความล่าช้าในการดำเนินงาน
2. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีปัญหาเรื่องความถูกต้องหรือความครบถ้วน ซึ่งส่งผลให้การวิเคราะห์และเรียบเรียงเอกสารที่จัดทำขึ้นไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ครอบคลุม
3. ข้อกำหนดและนโยบายที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งทำให้การวิเคราะห์และจัดทำเอกสารไม่ทันสมัยและต้องมีการปรับแก้เอกสารอย่างต่อเนื่อง
4. ข้อจำกัดในการขาดแคลนทรัพยากรทั้งในด้านบุคลากรและเวลาทำให้ต้องวิเคราะห์และจัดทำเอกสารให้ทันเวลาที่กำหนด
5. ความท้าทายในการปรับปรุงและแก้ไขต่อข้อเสนอแนะหรือการปรับปรุงเอกสารตามความคิดเห็นที่ได้รับจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ทำให้เกิดความยุ่งยากและความล่าช้าในการดำเนินงาน
6. การบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและการปรับปรุงเอกสารเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะเมื่อมีหลายภารกิจที่ต้องจัดการพร้อมกัน
7. บุคลากรมีความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการแบ่งส่วนราชการภายในกรมที่เสนอ ซึ่งทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้
8. การทำให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เสนอในคำชี้แจงเป็นความท้าทาย เมื่อมีความคิดเห็นและความต้องการที่แตกต่างกัน

5.3 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พบความยุ่งยาก ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการและประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความท้าทาย แต่ด้วยนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและความร่วมมือของบุคลากรกรมทำให้จัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยความยุ่งยากซับซ้อนที่พบจากการดำเนินการ ได้แก่

1. ความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร การจัดกระบวนการใหม่ทำให้ต้องจัดการกับหลายหน่วยงาน และงานในแต่ละกอง สำนัก กลุ่ม ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่หลากหลาย
2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องใช้เวลานานและเจอปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและทันสมัย ความล่าช้าในการรวบรวมข้อมูลอาจส่งผลให้เอกสารไม่ทันการหรือไม่สมบูรณ์
3. ความไม่ชัดเจนของแนวทางและนโยบาย เนื่องด้วยมีการให้ความเห็นของหน่วยงานที่แตกต่างกันจึงมีความไม่ชัดเจนหรือเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งต่อนโยบาย ผู้จัดทำเอกสารพบความยุ่งยากในการปรับเอกสารให้สอดคล้องกับข้อกำหนดล่าสุด
4. การประสานงานระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่มีบทบาทแตกต่างกันทำให้เกิดความยุ่งยากในการรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน การติดต่อสื่อสารที่ไม่ชัดเจนทำให้เกิดการเข้าใจผิดหรือความล่าช้า
5. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เอกสารเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนดเวลา โดยเฉพาะเมื่อมีประเด็นการปรับปรุงเอกสารจากผู้พิจารณาจากหน่วยงานภายนอกกรมจึงต้องใช้เวลาในการปรับปรุงหรือแก้ไขเอกสารหลายครั้ง

6. การตอบสนองต่อข้อเสนอแนะ เนื่องจากต้องทำการเปลี่ยนแปลงและตรวจสอบเอกสารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตรงตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม

7. การสร้างความเข้าใจและการยอมรับ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความแตกต่างในความคิดเห็นและความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ แตกต่างกัน การสร้างความเข้าใจและการยอมรับจึงเป็นความท้าทายต่อการดำเนินงานของผู้จัดทำ

5.4 ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ไขปัญหา

การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการมีข้อเสนอ ดังนี้

1. วางแผนการดำเนินงานที่มีรายละเอียดชัดเจน รวมถึงกำหนดเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ในการจัดทำเอกสาร

2. แต่งตั้งคณะทำงานย่อยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายในการจัดทำคำชี้แจงและชี้แจงให้แก่บุคลากรกรมรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ทิศทาง และข้อกำหนดของกรม

3. สร้างกลไกในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการวิเคราะห์และจัดทำเอกสารคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม เผยแพร่ข้อมูลที่สำคัญ และให้บุคลากรทุกระดับสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น

4. ใช้กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดการกับความต้านทานและสร้างการยอมรับให้ข้อมูลและเหตุผลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เสนอและประโยชน์ที่จะได้รับ

5. เรียนรู้จากประสบการณ์ ปัญหา และอุปสรรคที่พบในกระบวนการเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงในอนาคต สร้างฐานข้อมูลการเรียนรู้เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดให้กับบุคลากรที่ดำเนินการ

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาการติดตามและประเมินผลหลังการจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ศึกษาการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมในด้านสมุนไพรและบริการสุขภาพเชิงเศรษฐกิจเพื่อรองรับตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

1. การศึกษาสถานการณ์โครงสร้างกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกรองรับฉากทัศน์ภาพอนาคตกระทรวงสาธารณสุข (Goal) ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2567-2569) โดย ว่าที่เรือโท ชัยวัฒน์ จงรอดน่วม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
2. การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาสมุนไพรสู่ผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (พ.ศ. 2557 – 2562) โดย นางศรีจรรยา โชติ๊ก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
3. แนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม 2566 ฉบับย่อ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กองพัฒนาระบบราชการ 1 และ 2
4. นโยบายและการปฏิบัติในการปฏิรูปโครงสร้างระบบราชการ : กรณีศึกษากรมทางหลวง (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3203/>
5. แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://www.eppo.go.th/images/corperate_governance/sub-governance/restructuring_eppo.pdf
6. แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดย กองวิชาการและแผนงาน กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน
7. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ เรื่อง การปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดย อุไรวรรณ เตียนศรี ศรีดา สมพอง
8. สรุปองค์ความรู้จาก Lunch talk ครั้งที่ 3/2562 หัวข้อ “เรื่อนำรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562” โดย นายวรารุณ เสริมสินสิริ ผู้อำนวยการกองผลิตภัณฑ์สมุนไพร เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2562
9. สรุปพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 โดย ภก.วินิต อัสวากิจวิโรที่ปรึกษาเลขาธิการ อย.
10. สรุปสาระสำคัญการปฏิบัติงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2565 (แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2565) โดยกองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ภาคผนวก

1. คำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข
2. รายงานการประชุมคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 2/2567 เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2567
3. รายงานการประชุมคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2567

4. หนังสือกองวิชาการและแผนงาน ที่ สธ.0508/2972 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567 เรื่อง ขออนุมัติเผยแพร่ การศึกษาการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

บันทึกข้อความ

ห้องอธิบดี
เลขที่รับ ๕333
วันที่ ๒๒ พ.ย. ๒๕๖๗
เวลา ๐๙.๔๓

ส่วนราชการ กองวิชาการและแผนงาน กลุ่มงานงบประมาณ โทร. ๐ ๒๕๖๕ ๔๔๔๐ ภายใน ๒๓๐๘

ที่ สธ ๐๕๐๘/ ๒๕๖๗

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติเผยแพร่การศึกษาการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายใน
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

เรียน อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ตามประกาศกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เรื่อง ผลการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนข้าราชการพลเรือนสามัญขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ ในตำแหน่งว่างที่ไม่ใช่ตำแหน่งระดับควบ ประกาศ ณ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๗ รายงานสภารุงทิพย์ เจริญสุข โดยให้ส่งผลงานเข้ารับการประเมินภายในระยะเวลา ๖ เดือน ตามที่ อ.ก.พ. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กำหนด ซึ่งได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรม กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรมของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้เป็นไปตามแนวทางการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ของสำนักงาน ก.พ.ร. และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ และเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรม (กรณีการเสนอจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติม) รองรับกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจสุขภาพ นั้น

กองวิชาการและแผนงาน พิจารณาแล้วเห็นว่ารายงานการศึกษาดังกล่าวจะเป็นข้อมูลประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข สำหรับเสนอต่อคณะทำงานแบ่งส่วนราชการภายในกรม ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้อง ในการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ พร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จึงเห็นควรขออนุมัติจัดทำสำเนาเพื่อเผยแพร่รายงานการศึกษาให้กับห้องสมุดของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าและอ้างอิงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรด

๑. อนุมัติเผยแพร่ “การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข” ให้กับห้องสมุดกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

๒. อนุมัติเผยแพร่ “การวิเคราะห์และจัดทำคำชี้แจงประกอบการแบ่งส่วนราชการภายในกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข” ทางเว็บไซต์ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เมนู ข้อมูลเผยแพร่ รายการเอกสารเผยแพร่ <https://www.dtam.moph.go.th/published-documents/> ด้วย จะเป็นพระคุณ

อนุมัติ

(นางสาวรัชณี จันทร์เกษ)

ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน

(นายสมฤกษ์ จิงสมาน)

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือก

๒๒ พ.ย. ๒๕๖๗